Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

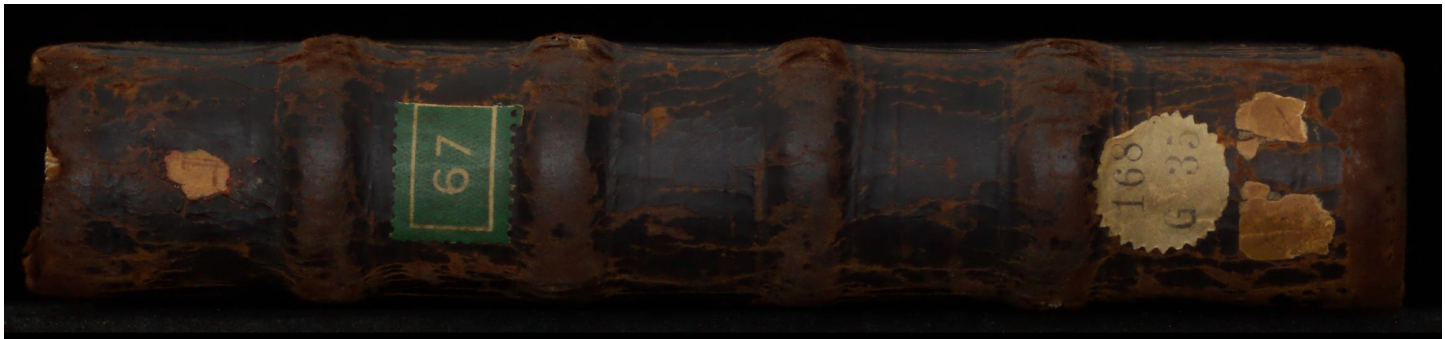

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

168 1-6
~~2 13 A~~ g 35
5 5

1) NK 1853
2) SW 7521 CA 1316
3) SW 7898 CA 300
4) CA 450
5) CA 1994
6) CA 1326

CA 1316
~~911~~

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Extract. Inscriptionis Harlemi Fabrte
in December 1684 pro 532.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

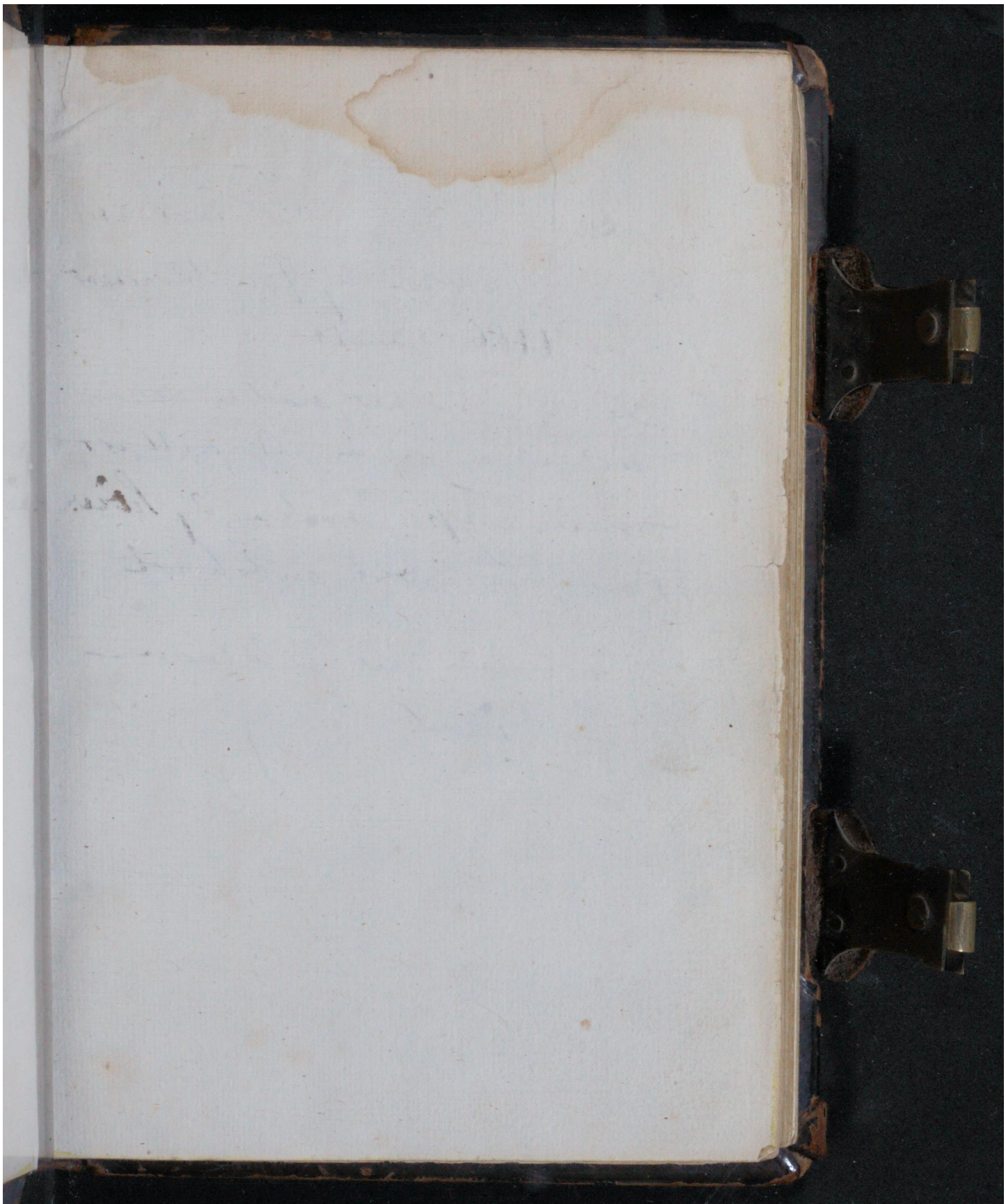

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

d
ac
ct

K 480 – K 132

Indese Band zyn 3 Tractaatjes
dee in Haarlem by Jan Andreszoē
int Jaar 1486 gedruckt

Deese Drukker, nochte deese
Tractaatjes zyn in Maittaire
Annales Typ:, nochte by Schwe
vius, in andere onbekandt

en derhalven zeer seldzaam
en raar.

J L

Vande.

leuen ende voergane des alder boesten ende quaetsten Antekerst ghetrocken wt den autoi teyten eñ scriften der heyliger lee/raers ende doctoors

¶ Eñ dan volghen die. xv. eyselijcke teikenen die voergaen sullē die toecomēst ons heren iesu xpi. eer hi tē oordel comen sal

KONINKL. BIBLIOTHEEK 'S-GRAVENHAGE.

Utrecht 1539 Rud.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Prologhe.

Ic sullen hier schrijuen vander quaethez des alder boosten Antekerst endevan dye eyschelijcke teyckenen dye voorgaē sullen die toecoemste ons heeren Jhesu Christi eer hi ten oordel comen sal als Lucas int. xxi. capittel. Het sullen zijn te kenen in die sonne in die mane ende in die sterren eñ in d aerden sal zijn gedrange vāden volcke ouermits die cōfu sie des ghelupts eñ ghecrijs der zee eñ vloedē dē mensce ū dorrende mits vreesen eñ verwandelinge oft vermaelen dijdinghe die comen sal ouer die werelt. ¶ Oeck seit ons heere Jhesus mathei int. xxiiij. capittel. Dan sal zijn sulc een tribulacie dat desghelijcs nyet gheweest en heeft van aenbegin der werrelt noch wordē en sal Eñ het en ware dat die dagen gecort woorden daer en soude nyemāt vol standich blijuen eñ gheen mensce en soude behouden zijn Maer om der wtuercoren wille so sullen die dagē gecort woorden. Ende Danpel sept in zijn. xij. capittel Dan sal comē die tijt die niet geweest en heeft vādat dz volc heeft begōnēte zij tot dier tijt toe eñ sinte ieronim? scrijft dz hi indē iaer boec vāden hebreuscē gelezē heeft xv. teekenē de voorgaē souden dē ordel ons heren ihū xpi Maer vandē dage eñ vre des ordels en weet niemant noch oock die en gelen maer alleen god die vader. Als Mathe? in zij. xxiiij capit. scrijft De die aūt et hora illa nemo scit neq; angeli celoz & sol? pater Als oec Jsaias in zijn. lxiij. cap. seit ald? Den dach der wraken is in mijn herte eñ dat iaer mijder wederloninghe coemt

¶ Hoe dat dye vader slaept by zijnder dochter waer af dat Antekerst sal ghewonnen woorden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Ende alsoe ick ghelesen hebbe maer want dat appo-
criphum half schijnt om dat dye heylighe leeraers
dat niet sonderlinge en beschriuē Do soude in diē tijde als
die alder booste antsterst geborē soude woorden soude co
mē een sterre inde landē ō valscheit bouē een stadt gheheē
groot Babilonia daer sal dan geborē woorden eē kint dz
die Jodē lange meningen tijde verwacht hebbē eñ daerō
seer geroepē sullē hebben Gelijckerwijs als de heylighe
ppheten patriercken sittende inden voorghebuercht der
hellē riepen Laet scueren eñ breken die hemelen eñ wilt
ot ons neō dalē ō ōste lossen vanden banden des duuels
Eñ dit boose kint sal woorden ontfanghen eñ gewonnen
net cracht van eenen man gheheē scalc?. dat antekerst
ader sal zijn Eñ sal hebben een dochter ghenaemt vlcas
ie sal zijn des vō antkerst moeder aldus sal dye dochter
lcas dpt kint ontfanghen van haeren lijflijcken vader

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hoe Anticrist sal comen int licht der werelt.

Als den tijt comē sal dat dit kint ter werelt comen
sal dan sal dpe moedr Vlcas neder vallē ter aerden
op die strate vā babilonia met groten ghecrijsch eñ so sal
Antekers barstē wt sijns moedr lichaem voer al dat volc
eñ hi sal ter stont commē sprekē cloeckelijc eñ wijselijck met
menigerlep sprake gelijc oft hi lange tijt weselijc op aer-
dē gheweest hadde/Eñ sal zijn van aensicht seer wandel-
barich eñ in dien tijt sal een grootē neuel eñ dupsternisse
geschien al waert enē grotē roock so dat deen dē ander ē
niet sien en sal cōnen Gelijck alst ghescpedē in contrarij-
van diē in die gebuerte ons heerē ihū xpi doē dpe dōcker
nacht in so gooter claerhz verwādelt werdt ꝛc. Eñ daer
sal ghehoort worden een groot ghelupt/eñ ghelschrep oft
van een vercken ware Daer sept /Taberi? af dat gescpe
dē sal ten spijte van alle goedē Joden dier seer wenich zij

Dan sullen dpe Jodē al om dit kint staen doer grote
ywōderēde dat si daer op hebbē sullē vanō groter wijshz

des kints eñ dã sal dat lichaem der moed wech genomẽ wordẽ dat daer niemant meer af sal weten te spreke / noch vã haren lhue achter dẽ dach nz meer sien en sal Eñ daer na sal dat geslachte der onsaligẽ tsamẽ etẽ / eñ dã sullen si groot gelupt horen vã tröpetẽ / basunẽ eñ ander vnechdẽ spel Eñ daer sullẽ gehoort wordẽ zõnige woerden die dye Joden exponierẽ sullen op die wordẽ die gehoort waren in die gebuerte õs herẽ ihũ xpi vandẽ engelẽ Gloria in excelsis deo. Dat is glorie ende bliscap si god inden operste nz. Vtrũ apocrypha.

¶ Hoe dat antkerst sal zyn vandẽ gheslachte van Dan eñ sal ghelyct wordẽ dat serpent cerastes genoẽt

¶ Gheloue der hepliger leeraers is soe dat Antkerst gewonuẽ ontfanghẽ eñ ghebore wordẽ sal in Babilonien. dye de moed der oncuyschepdẽ is Als Johannes in apocalipsis in zyn. xvi. capittel Babilonia is de grotemoeder õ oncuyschepden wt dye alder vulster oncuyschept õ moed eñ haerõ dochter bi mede werkinge vã Sathanas dẽ duuel Alsoe sinte Pauwels ooc sept ¶ Cui? aduẽtus secũdũ operationẽ sathane erit Eñ hy sal zyn in õcuyscher begertẽ õ wyuẽ als Daniel in zyn. xi. capittel. Et erit in cõcupiscẽciam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

feminaz Eñ anteker ſt ſal wordē geborē vandē ſade ō Jo-
dē wten geſlachte daer die verraē iudas wt geborē was
Als in geneſi int. xlix. ca. Dan woort een ſlāge indē wege
indē toepaede bittēde die clauwe des peerts op dat de op
climer achter ouer valle. Heere ic ſal verbeidē dīn ſalichz
dz is dīn ordel/Dit peert ſo ōs ſMethodi? ſcrīft/dat is dpe
waerhz eñ goddienſtichz ō rechtuaerdigē Eñ dpe clawe
des perts is die laetſte dach Eñ die heyligen die in diē tīd
dē op dz peert dats op dpe waerhz gelouē/climen eñ god
diēſtelic rīden ſullen/ſullē wordē vuolcht van dz ſerpent
okte ſoē des verlyes in de clawe/dats inden leſtē daghe te
wetē met allē fanteſiē eñ logēachtigen ſermonen eñ wer
kē die vā hem gheſcieden ſullē Sīt Auguſtīn int boec der
ſtat gods. ōs ſMethodi?: franciſcus de maronis ende an/
der leeraers ſeggen dat anteker ſt ſal wordē opgeuoet vā
die van babaloniē eñ vandē malachitē in die ſtedē vā Co
rozapm. eñ berhzaida. ende ſal regnerē in caphernaum
Eñ daer om heeft Chriſt? ihs deſe. iij. ſtedē vmaladīt als
Lucas in ſīn x. capit. ſcrīft Wee v Corozapm. wee v berh
ſapda. Wāt deſe teekenen in di gedaē ſīn warē ſi geſcpet
in Tiro eñ Sīdon ſi ſoude in haeren cleederē eñ in aſſchē
penitēcie gedaē hebbē We di capharnaum totten hemel
toe verheuen totter hellen ſalſtu dalen

Choe dat god Antekerſte ſal gheuen eenen goeden En-
ghel als hi anderen menſchen doet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Die heilige leeraers scrijuen Jheronim? Gregorij? Thomas de aquinen int perste deel ende noch meer ander leeraers. Dat hi van beghinne sijnder ontfanckenisse ende gheboorten hebben sal eenen goeden engel tot sijnder bewaringhe gelic ander menschē. Maer als hi sijn boosheit sal beginnen te hanteeren dā sal hi al der boosd sijn vol van allen sonden Ende houaerdiger dā Lucifer Ende als hy dan in alder boosheyt verhert ende verstepnt sijn sal/dan soe sal die goede engel sijn bewaerder van hem vlien ende hem verlaten Ende hi sal dan beroeft woorden vander hulpen alder goeder enghelen

¶ Hoe dat den kinde Antekerst grote eer gedaē sal worden eñ groote giften eñ gauen ghegeuē wordē.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Augustin? Ie ronimus. Remigius. Gregorius in zijn. xxij. Moralium schrijft hoe Anteckerst becõmert geuoert ghetrocken sal worden tot alder quaerhez vanden dupuel die vanden kercker wt ghelaten sal woorden dat is Lucifer dye tot dyen daghe sal ghebonden bliuen. Als in apocalapsi Johannes. Dãt dye dupuel sal zijn booschept doer anteckerst hantperen want soo menighe leeraers schrijuen soe sal Lucifer mz anteckerst opter aerden lichamelijck ende sienlijck wanderen ende sal anteckerst opperste raetshere zijn nochtãs en salt anteckerst selue npet weren Ende in zijnder iouchept sullen dye dupuelen hem seere verheffen in mo ghenthept ende tijtelijcke dignitept. Ende sullen hem verstijuen in grooter verherthept ende weerthept. Et clesi. int. iij. capittel. Ick hebse alle ghesien onder der sonnen wandelende metten anderen oft tweeden iongelinck. Dye perste ionghelinck int goede heeft gheweest de soene gods Jhesus christus. Dye tweede ionghelinck int quade sal zijn anteckerst.

¶ Hoe doer des kints raet den tempel weder ghemaeckt ende gerepareert sal woorden inder stadt Jherusalem

Hier nae sullen dye Joeden nemen dyt lant Antekerst endebrē ghent in dye stadt Jherusalem ende laeten hem spen den tempel de van den. Roemschen keyser Thyto vespasiano dye. hyer vorthys es vdestrueert geweest

Eñ sullen vragē dē kinde (dz si voor den warachtigē messias houdē sullen) hoemen den tempel weder maken sal. Daer op sal hi zeer wijselic antwoerden eñ na zijnē raet sal den tempel weder gemaect woorden. Ende dan sal hi gaen tot corozayn Ende dan sullen dye Joeden sorghen oft den kinde gheschieden moechte als onsen ghesont maken Jhesu Christo geschiede dye van Herodes vervolcht wardt Ende om sulcker sorghen sullen si ordineeren eenen man dye dat kint bewaeren sal ende sullen hem. beschicken eenen meester dye hem leeren sal. Ende dye Joeden sullen weder om trecken peghelick sinen wech ende verbyeden dat nyemant en segghe waer dat kint vervaren oft bleuen si Ende dat kint sal leeren al dinck dattet spen sal by hulpe ende bystant des duyuels dat hem zijn leer meester daer af sal zeer verwonderen/ Ende daer sal hi blijuen verborghen tot dat hi. xxi. iaer oudt sal zijn Eñ dan sal hi hem seer dienstbaerlick tooncn eñ sal eē seer ge

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

ſtelijck leuen aẽnemen met valſhz eñ duuelſcher conſt eñ ſal geuen om gods wille eñ ſal ſeggheñ dat hi dat doet in den naeme zijns vaders maer npemant en ſal zijn meeninghe verſtaen Eñ ſal ſeggheñ dat hi dpe werelt laeten wil ende god dpenen wandelen door dpe heplighe plaetſen ende ſal den aermen lieden zijn clederen gheuen ende hi ſal gecleet wooꝛden met ſack doeck ende dan ſal hp gaẽ in Capharnaum ende toonen hem den ouden wijuen de lichtelijck geloeuen ende lpeſtrael wooꝛden onder die geeſtelijcke lpeden Ende ſoo ſal hi met heymelijcke valſche verbooꝛgheu doctrijne ende leere eñ afttrecken dpe lpeden van god ende van chriſtus gheloeue ende ſalſe brenghen totzijnen valſchen gheloeue/want hp alle ſchrifture-ren tot behaeghen der menſchen exponeren ſal-ende ſal ſeggheñde dat dpe ſchrifture npet ſoe en zijn te verſtaen maer hi ſal p:ediken tot ſaechtichept des vleeſch.

Hoe een coninck der Hoemepnen ſal bewoent hebben dpe ſtadt van Jheruſalem.

VOer hem dpe booſe Ante kerſt thoonen ſal openbaerlijck Hoe ſchrijft ſanct Methodius in zijn reuelacien Daer ſal opſtaen een

coninck der Romeynē ende sal repsen tot Jherlm daer hy
wonnen sal een weeke der tyden ende een halue weeke
dat is .x. iaer ende een half/
Reemende voor dye weeke .seuen. iaeren Ende als
dye tyen iaeren ende een half volbracht zyn sullen dan so
sal hem verthonen dat kint des verlyes dat is Antekerst
Dan sal desen coninck op climmen in golgata dat is dē
berch van caluarien daer onse lyeue heere Jhesus om
onsen willeden doot aent cruyce
Ende dye coninck sal dye croone van zynen hoofde ne-
men ende salse stellen op dat Cruyce. Ende sal op-
heffen zyn handen ten heemel ende dat ryck der kersten-
nen offeren god dē vader. Ende in corter tyt sal hy sterue

In sommighe reuelatien van anderen deuoeten man
nen vyntmen wat desgheliks toe gheschreuen was een
en coninc van vranckryck die de alder kerstenste coenic
ghenoemt woordt. Want dye vranse coeningen vā
persien meer dan ander coninghen dat kersten gheloue
beschut ende daer ghestreden hebben. Maer moeghe
lyckst dat naemaels een Coninck zyn sal beyde van
vrancryck ende der roemwepnen daer dit af gheschreuen
woordt. Na den welcken sal ophouden ende cef
seren alle dye macht der princen als ante
kerst hem verthoonen sal

Hoe dat Antekerst onder hem crygghen
sal vele landen ende coninc
ryken eñ vele comgē
sal doendoden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Als in apocalipsi ad abraham ad se magnã partem stellarum Antekerst sal aen hem trecken een groot deel der sterren/ Want die menighe metter doot hi verslaen sal. De anderen sal hi verlepden tot aertsche dinghen bi ghiften gauen. Also in apocalipsi int .xij. capittel. Hem is ghegheuen macht in allen ghesachten eñ volcken/ Eñ Danielis int .vij. capit. Ic mercte .x. hoornen op een cleen hoornken is op gestaē van inden middel van hem Die glose sept. dat is Antekerst. Eñ die vanden persten hoornē sijn wtgestekē van sinen aensichte Ende siet die ogen in desen hoorn als menschen ogen. ende die mont sprekende groote dingen

Ick aensach tot dat die troonen gestelt waren. eñ die oude der iaren sat: Ende dan volgen na dupsent der dusent dienden hē/ eñ hondertweruen hondert dusent stonden bi hem/ dat ordel sat/ eñ de boecken zijn op gedaē Dit sept daniel int voorscreuen capittel.

Want na der propheten vanden seluen sint Daniel ende van sint Jan in Apocalipsi int .xiij. capittel. Ende Johannes comestor in Scholastica historia Soe sal Antekerst wtworpen drye conynghen in Orienten. te wetē de conic van Affrijckē. van Egipten ende Ethiopien die hi doodē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

sal Ende.vij.ander coninghen sullen hem onderdanich worden. Ende alle coninghen der aerden sal hi wtedelich tonder brengen. Maer die coninc van Libien en sal niet willen gelooven aenden boosen Anteckerst voer dpe tijt dat hp des conincks van Lybien vader ende moeder vanō doot verwect sal hebben Eñ dan sal āteckerst mz du uelscer conitē doē opstaen des coninc vō vader eñ moeō Ende si sullen dan anteckerst dancken ende louen als god Ende als dit voerscreuen gesciet is soe sal die coninc van Libien gelooven aenden Anteckerst met allen sinē volcke ende sullen gheteyckent worden met den teeken eñ briēf des anteckerst in haer voorhoeft eñ op haer rechter hant

Eñ met dit teeken sal Anteckerst dpe werelt veel verkeren als in compendio int.vij.ste boeck int.ix.capittel/

Hoe Anteckerst Gog ende magog te dienste coemen sullen wten berghen van Caspien

Iosephus dpe meester der hystorien seit indē boeck der outheyt eñ ander doctoren seggen ooc van desen bozē anteckerst wāneer dat sal cō mē die alder quaerste anteckerst in dz noordē in die ghebarchtē vā Caspy en dat dā al sulckē eertbeuinghe gheschieden sal sal dat die barghen sullen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

valle opt̃ bargen Dā sullē comē wtē castelen vā goth ēn magoth dat grootste hepr vādē alder quaetsten also vele dat si mochten vervullē .xxiij. conincrijchē Eñ dese sullē āt kerst te hulpen comē eñ met haerō macht sal hi regnerē Eñ hi sal zijn een kepser van alō werelt ende dpe alder houaerdichste Ende ezechiel in zijn .xxx. cap. sept Ic sal ghe uē in dien dage dpe genoēden plaetse tgraf in Israel den quaden vān goth eñ magoth Eñ sp sullen nemē die heili ghe stadt vā Romē ende sullē vdestruerē dpe castelen van spaengien ꝛc. ¶ Hoe dat Anteкerst sal staē predichē eñ sal hem verheffen in alder houaerdpen eñ bouen god

Christus Jhe-
sus onse hee
re quam op eert
rijke die alder oot
moedichste dpe so
nedes verlies dat
is ātekerst sal coe-
mē de alder houa-
dichste Ons ghe-
sontmaker Jesus
quam op te heffen
de rechtuaerdige
menschē eñ recht
uaerdich te makē
dpe sondaers Antekerst sal dpe oetmoedige eñ hepligh
menschen pijnpnghen eñ dooden eñ sondaers sal hp ver
heffen ende grootmaken Christus iesus gaf de glorie sinē
hemelschē vad̄. maer Antekerst sal soeckē zijn epghē ere Als
ic .ij. cap. ad Tessalonicēses. antekerst sal hem verheffē bo
uen al dat god is Eñ hi en sal geenen god laten eerē noch

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

aenbeden dan hem selven opter aerden Eñ Antekerst sal dat beelde vanden heiligen cruce van sante eñ santinnen verderuen ende te niet brenghen Eñ hi sal veele volcx tot zijnē wet trecken. dye sommighe met valschen miracule sommige met beloften of ghiften der aertscher dinghen Als dye heyligue Job in sijn. xli. capittel sept. Æternet sibi aurum quasi lutum/ Dat is te segghen. Antekerst sal stropen gout ende ghelt als dreck oft mes vander straten Want dye duuel sal hem openbaeren al verborghen schatten dye verborghen zijn bleuen inder aerden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hoe Antekerst grote menichte vãmenscen verleidē sal met zijn valsche miraculen dye warich sullen schijnen.

Bemerct hoe Antekerst om dat volc meer te verleiden sal hi veel wonderlike valsche miraculen doen Als sint Johan in apocalipsi zij i. xiij. cap. sept Seducem habitantes in terra propter signa que data sunt illi. Dat is te seggen Antekerst sal verleyden die inwoēders vā aerdē om die valsce teckenen die hi doē sal mogē. Dāt om zij valsce sermonē eñ leringē te sterkē eñ te cōfirmerē so sal hi miraculen doē doot des duuels cracht Want hi sal die bomen haestelic doē bloiē eñ haestelic verdorrē hi sal dye beeldē doen spreken hi sal doē haestelic verranderē die zee in eē onweer eñ weder ō in eē stille wed Hi salt haestelic doē waiē dōderē blixemē Eñ hi sal oec miracnlē doē indē mēsce Hi sal die blindē doē ōmesien/de crepelē doē gaē/de douen doen hooren/die merrē viant beseten zijn doē genesen Ende sal openbaerlick die sonne verranderē in dōcker hept ende die mane in bloet ende soe voort meer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hoe Antekerst sendt dat vier op zijn valsce discipulen eñ spreeken veel taelen ende spracken.

Antekerst sal veele dooden doen opstaen eñ verrijzē vander doot dye welcke hem groetelijc loeuē sullē van haer verrijsenisse Ende dat sal hi doen met des duyuels const. Want dye duuelen sullen ingaē die lichaemen dye antekerst verwerken sal eñ sullen so leggen dat sy van antekerst zijn verwect Ende als ons here ihs xpūs gesonden heeft sinen heyligen geest in de gedaente des viers eñ dese met menygerley spraekespreeken eñ grote miraculē doen Also sal Antekerst op zijn quaede valsche discipulē den geest des duuels laten dalen in ghelijkenis des viers Eñ sal doen spreken menigerley sprake eñ latē doē valsche miraculē als Augustijn? sept in dat boec van der stadt gods Eñ francisu? de maro sept in zij. xiij. cap. ende. xviij. onderschept in die tweede vraghe Onder die cristen mēschē sal een valsch kerstē zijn eñ sal hē een geestelijck mā wepsen op dat hi meer lyedē verlepdē mogen soude Ende hy sal ghebieden den zondaech te vierē door dē wille der kerstē nen Ende den saterdach sal hi doē eerē doer den wille der Joden Als is geschreuen de consecratione distinctu ij. capittel. peruenier.

Ci

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hoe hem Antekerst beſnaiden ſal in teghenwoordicheyt der Joden in den tempel van Jherusalem

Als dye Joendye doer die ganſe werelt ghestropt hebben gheweest vergadert zijn sullen dan sal Antekerst comen in Jherusalē eñ sal sitten met groter macht in zijn groote moeghenthept en sal hem seluen beſniden Eñ sal dē Joden seggen dat hi die warachtige messias is de hē beloeft is geweest indē wet Eñ sal seggē dz onse here Jhs christ? mz sinē discipulē is geweest een toeuenaer eñ een de metter swartter consciē ōneginc Eñ dan als al die Jodē siē sullē dat hi in so grotē voorspoet sal zijn eñ met so groter mogēthez eñ dat hi so vele miraculē doē sal Eñ dz hi alle coninghen der werelt onder zijn subiectye sal hebben ghebracht dan sal andekerst de Joden na hē trecken mz giften met gauē eñ grote beloftē Eñ de iodē sullen vallē in eē grote dolinge eñ sullen desen ātekerst ontfangen voer dē warachtigē messiam de hē inde wet geloeft was Eñ sullē hem eren eñ aenbedē als god Als Joēs sept in zijn heimelicke openbaeringe in zijn. xiij. cap. Et adorabunt bestiam quoz noīa non sunt scripta in libro vite Dat is te seggē/si sullen aenbedē die beeste dat is antekerst eñ haer namen en sullen niet gheschreuen zijn in dat boec des leuēs Ende dit heeft ons heere Jhs christus den iodē wel te voren gesept in dat. v. capittel van sint Jan Ego veni in noīe patris mei et non recepistis me ic. Ic bin gecomen tot v inden naeme mijns vaders ende ghi en hebt mp npet willen kennen.

Ende een ander als Antekerst sal coemen in sinen eygen naeme ende ghi sult hem ontfanghen als den warachtigē messias. Hoe alledie gene de in ātekerst gelouē sullē motē getekēt zijn eñ gebrāt int voorhoeft mz ātekerst tekē.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

OM meerder onderschept te weeten vanden genen dye hem gheloeuen ende om dye goede menschen meest te verualghen so sal antekerst gheit doen slaen son der crups oft munte maer een cirkel oft rinxken daer in ende dat tecken sal gebrant eñ getekent worden in haer voerhooftden eñ op haer rechter handē tot eenen teeken dat si vastelijck aen hem geloeuen als staet ghescreuē in apocalipsi van sint Jan ende in compendio theologie.

¶ Hoe antekerst sal doen den tempel neder vallen eñ in drie daghen sal hi hem weder op maken.

NA diē tijt sal Antekerst comen totten Joeden eñ sal hem lieden seggen dat si voor hem brenghen sullen die boecken vander wet Eñ si sullen hem antworden dat si zijn inden tempel ende het is ons verboden dye boeckē daer wt te draegen Dā sal antekerst dē tēpel dye hi in zijn longe dagen dede timmerē neder doen vallen daert alle volc aensien sal so dat den eenen steē opdē anderen nz bliuen en sal Ende die ioeden sullen hē seer verualeren ende

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

ende verstricken en sullen niet weten van anexte wat si
doen sullen ende haer boecken der wet sullen daer verdor
uen worden daer onder den tempel als dan Antekerst sal
sien der lieden verstrickinghe sal hy seggheu verschrict v
nyet want desen tempel dye ghi hyer neder gheuallen
siet sal van mi in drien daghen weder op ghemaect wor
den doer dye macht mijns vaders. Ende als dan twee
daeghen gheleden sullen zijn ende den tempel nyet ghe-
maeckt en woordt dan sullen sommighe vraghen hoe
veel daghen dat zijn sullen eer den tempel volmaeckt sal
woorden Ende dye dupuel sal spreeken tot antekerst seg-
ghet dat den tempel volmaecket sal zijn aen den derden
dach voor middach inder nacht Ende also met duuel
scher hulpen sal den tempel volmaect worden in een hue
re Ende dan als dat ghedaen sal zijn sal hi doen blaesen
trompetten/ basoenen. Ende dit sal al gheschyeden voor
den opganck der sonnen op den seluen derden dach
Ende dan sal al dat volck toeloepen ende sullen hem ver-
wonderen vanden groten timmer in soe corten tijt ghe-
maect. Ende alle dat volck sal dan weenen ende
schreyen ende sullen seggheu. O heere ontferme dij
ouer ons Ende hi sal seggheu zijt alle inden vreede
mijns vaders die aen mi gheloeuen
ende mijn leeringe volghen.

Hoe Antekerst sal senden zijn valsche disci-
pulen doot die wereld. Ende hoe
hi ooch sal doen ver/
barrē de boec
kē ō wet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

WAnneer Anteckerst dat Joetsche volck tot hem ge-
trocken sal hebben Dan sal hi woenē in die plaet
sen daer ons heere Jhesus christus ghewoent heeft
Ende dan soe sal hi wt eenigher gramschap laeten ver-
gaderen die boecken der wet ende meer ander boecken
dye hy sal doen verbarren.

Ende een cotten tijt daer nae als hy veel valschept
ghedaen sal hebben ende sal groote macht hebbē onder
dat volck. Dan so sal hy zijn valsche discipulen senden
door alle dye werelt ende sullen groete teckenen ende
valsche mpraculen doen in allsulcker manperen als haer
meester Anteckerst doen sal ende sullē veele volcks bedrye
ghen als Matheus voorsept heeft int. xiij. capittel.
Dpet wel voer v dat ghy v npet en laet verleyden/ want
daer sullen veel comen in mijnen name dye seggen sullē
Jck ben Christus Ende veele menschen sullen si verley-
den. Want dan dye quaethept ende sonden sullen oe-
uer vloeyen soe seere sal dye liefde in zijn eeuen kerste
menschen verconwen zijn. Ende Anteckerst ende zijn disci
pulen sullen alle dye scriftueren ende boecken der heyli-
ger leeraers ende doctoors valschelicken wt legghen en-
de predicken/ Ende sullen exponeeren tot dat behagē
der werlijcker menscen ende tot saechtichept des vleesch
Ende daer om sullen veele menschen te meer aen hē
gheloeuen welcke woorden nochtans gheloeghen ende
valsche sullen zijn. Want Paulus dye heyligne apos-
tel sept.

Si secundum carnem vixeritis morte moriemini.
Dat is te seggen/ Leeft ghi naeden vleesche ghy sult e-
welijck sterue. Dat is eewelijck inden hellen ghe
pijnicht woorden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hoe Antekerst de goede menschen p sequeeren sal met grooten tormentē ende pinen als beatus. Gregorius sept int. xxxij. moralium.

Als ātekerst zpten sal in zijn grote houaerdije eñ mapestept ende sal hem seluē op gheheuen hebben als een ceederboem. Dan salmen aensien hoe dat hi meenighe maniere van pijnen vinden sal alsogroten als eenighen martelaeren opter aerden oept aen gedaen heeft gheweest Welcke pijnen dese boose Antekerst sal wreedelijck den goeden aendoen Dpe sommighe sal hp haestelijck doen sterven metten swoerde. Die sommighe sal hi handen ende voeten af doen slaen ende leuende haer darmen wt haeren lijue doen haelen Den anderen sal hp den wilden beesten gheuen om leuendich te vslinden. Den anderen verbarren totter asschen toe Ende dpe goede gheloeupghe menschen sullen dan oock mpraculen doen als si vanden quaden ghepijnicht worden Dan sullen coemen die dpenaers vanden boosen Antekerst ende sullen mpraculen doen alsdese goede mēschen dus sullen ghepijnicht woorden Ende sullen doē vallen in dpe teghenwoordichept der maertelaeren dat crucefix/ dat beelde van Marpen enden noch van ande-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

en ſanten ende ſantinnen/ welcke beelden ſullen ſpreke
nde ſegghen het is al valſch dpe eere dpe ghi ons bewe
n hebt. Dit is dpe waerachtighe meſſias. Hi ſul
n oeck dpe dooden verwecken in teghenwoordicheyt
an hem dpe daer om dpe leefde Jheſu in pijnen ligghen
nde dpe dooden ſullen ſpreeken keert weder want uwe
heloeue es valſch dpt is dpe waerachtighe meſſias dpe
v ghecoemen is. Ende deſe Anteker ſt ſal goede
menſchen doen braeden als ſinte laurens op eenen rooſ
er ghebraden werdt Ende dan ſoo ſal hp ooch vader
nde moeder van den menſche dpe daer inder pijnen ſal
jn ſal hp vander doot op doenſtaen. Ende ſi ſullen ſeggē
o lpeue kint ghp zijt al gheheel verdoelt Want qua
ſchen ghp gheloeuet Want dit is dpe warachtighe me
ſias dpe nv coemen is Ende daer omkeert ende ſalue
et v leeuen. O wat trijbulacpen ſal dan dpe werelt
in Dan ſalt zijn een tijt des deucks ende der ailendichez
oor welcken dach Job dpe heplege man vreeſde.
nde hp badt onſen heere dat hp den dach npet leeuen
n mochte. Deſghelijcks ſinte Pauwels badt ooch.
ock hebben voor dpen dach deſe hepligbe mannen ſoo
er ghevreeſt wpe ſal daer dan volſtandich moeghen
lijuen van ons aermecatijuighe menſchen dpe vol ſon
en zijn ende cranckheyt.
nde anteker ſt ſal npeuwe pijnen vinden dpe noept te
oren ghelien hebben gheweeſt om dpe goeden daer
ede ter doot te brenghen.
nde ſommighe vanden goeden lpeden ſullen hem ber
ghen in hoelen ende ſpelonchen door dpe grote vreeſe der
pijnen van Anteker ſt maer den honger ſalſe daer weder

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

wt dryuen / maer dan en sal hem eeten noch dranck ver-
cocht worden. Want het sal een ghemeyn ghebot
van Antekerst zijn dat men nyemant spijse noch dranck
verkoepen sal dan den ghenen dye met dat teecken van
Antekerst ghereeckent sullen zijn in haer voor
hoeft eñ op haer rechterhant

Hoe Helias ende Enoch sullen openbaerlijck straffen den valschen antekerst

In dien tijdē als Antekerst sal sittē in zijn moghentheyt/dan sullē swijgen die predicātē der gelouigher kerckē eñ niemāt en sal hē straffen mogen van hē lieden eñ sullē al swijgē vander waerheit. Eñ dat sal zijn of doer ontsiē der pijnē: of doer die liefte ō aertscher dīgē/of doer bedroch ō miraculē/ of datter veel zijn sullē die de heylige scriftурē m en sullē wetē. Maer om ō wtuertorē wil sal god sendē sijn twe bodē die. ij. ppheтē wrē padise Helias eñ Enoch/als Johānes in Apocalipsi in sijn. xi. capit. Ick sal senden mijn twe getugē eñ si sullē pdikē eñ ppheteren duzēt dagē lāc eñ twe hōdert dagen eñ tsestich/ dat is. iij. iaer eñ eē half. Eñ dese twe sullē hebbē die macht den hemel te slutē datter niet regenē en sal. Ende si sullē macht hebbē ouer de waterē ō te vāderē in bloet. Eñ si sullē oec macht hebbē alle die werelt te slaen met allē plagē alsoe lāge tijt als si sullē willen. Eñ in een teken der groter oetmoedicheyt sullē dese twe heilige ppheтē Helias eñ Enoch

ghecleedt sijn met lijnen cleder grof als sack doeck.

Whoe die quade Antekerst sal doē steruē die heilige propheten Helias eñ Enoch metter crone der martelaren.

Ende corte daer nae so sullen dese twe heilighe propheten Helias

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

eñ Enoth geuangē worden vā Antekerst dienaers ende
gedoot. Eñ sollen sy ontfangē die glorioese croō der mar
telaers op die strate v heyliger stadt Jerusalē daer Chri-
stus Jesus ons here gecruyst was. Eñ doer dat ghebot
vā Antkerst en sal niemāt haer lichamē doē begrauē eñ
daerom sullen sy op die strate bliuē leggē in Jerusalem.
Maer die heylige engelē sullē die lichamē bewarē Als
Daniel in sijn. viij. cap. Wāneer hē|vermenichfuldighen
sullē die boosheden der menschē sal opstaē een ōwijs coñ
dats Antekerst/eñ hi sal in zij boosheit verstarct worden/
maer niet met zij eygen cracht/eñ sal alle dinghen verde
strueren eñ sal dootslaen de sterckē/dats Enoch ende Hy
las eñ dat heylige volck als in Apocalip. int. ij. cap. Wā
neer die propherē sullē volbracht hebben haer ghetuych
nis dan sal die beeste die vāder hellē is opgeclōmen dats
Antekerst/die sal dootslaen eñ verwinnē die bodē gods.

Hoe god synen engel sendē sal eñ sal die propherē
verwecken vander doot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Christus Jesus ons heere sal roepen totten propheten als si gestoruen sullen sijn. Staet op staet op vã den doode/ende si sullen verrisen ende staen op haer voeten int aensien van hem allen die sullen disputeren ende quaethept spreken tegen Christum. Ende dan sullẽ si bescamen al die subtijlheyt eñ miraculen vã Antekerst eñ sijnder valscher discipulen als in Apocalip. int. xi. capitt. Als dese twe propheten sullen gedoot sijn van Antekerst/ god sal senden na. iij. dagen eñ eenẽ halue in die lichamẽ den geests des leuens/ eñ sullen opstaen op haer voeten. Eñ eenen groten anxt sal vallen op die ghene diet aẽsien sullen. Eñ die heylige propheten sullen den kerstẽ eñ wtuercoren menschen verstercken in dat kersten geloue/ eñ sullen hem dat rijck der hemelen belouen/ bp alsoe dat si in Antekerst niet en gelouen.

Hoe dat Antekerst sal hem vepsen doot te sijn/ ende hoe hp weder verrijsen sal.

Wanneer ã tekerst me nich mensche bedrogen sal hebben om meerder ongeloue te maken soe sal hij doir des duels macht hẽ selnen maken oft hp doet ware dã sullẽ hẽ beschrepdẽ al zij volck datse haren heere verloorẽ sullen hebben.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

eñ sal soe doot schÿñē tot drie dagen toe/ eñ aen den derdē dach sal hÿ schÿñē te verrisen vanden doode. Eñ alle die ghene die seggē sullē dat hÿ valsch is ende een touenaer/ oft dat hi metten duuel alle sÿn wercken doet sal hy met eenen swarē doet doen sterue. Ende soe salt valsch sÿn die doot eñ de verrÿsenis van Antkerst eñ daer mede sullen bedrogē wordē veel menschen die daer ontrent sullen wonen. Eñ om hem seluē eere eñ glorie aē te doē sal hi hē vtonē alle dē volcke dat hi vresen is. Eñ sal spreken totten princē/ furstē/ herē/ eñ alderley volck. Ziet dat ick gewarich god eñ mēsche ben. Eñ dan sullē sÿ voer hem op haer knpen vallen eñ sullē hē aēbedē als god. Eñ sal noch spreke vele valsche logenē. Eñ ouermits des duuels const sal hÿ vele wōderlike dingen doen om dat volck te verleyden.

Hoe Antkerst sal willen ten hemel varen doer des duuels macht.

Antkerst die alder wreetste viāt ons heren Jesu by dat eynde vā drie iarē eñ een half/ als hi sal dat volck bedrogē hebben eñ sal vele teekenen eñ mpraculen gedaen hebbē valschelick mz des duuels hulpe. Dā sal hi doer zÿ grote houaerdie willen volghē onsen here Jesum Christū/ niet meer nochtās

dan god hem gehengen sal. Dan sal hy setten sijnen stoel in eenen vergulden tente versiert met costelijcke gesteē ten op den berch van Oliueten/van welcken berch is on se here Jesus Christus warachtelijken opgeclommē bo uen alle hemelen/ende sal hem doen aenbeden als ghe warich god ende voor den warachtighen messyas. Eñ hy sal aensienlick opgenomen worden doir dat behulpe der duuelen/ende sal ghevuert worden in die lucht met ter swerter consten oft nigromancien Als Paulus seyt/ Als hem vertoonen sal die soen des verlies een mensche der sonden die een viāt gods is. Hy sal hem verheffen bo uen al dat god is/ want hy sal wercken een werck der quaethept.

¶ Hoe god Antkerst slaet doer den dienst des archan gels van sinte Michiel/ende hoe dat hy ter aerden vallē sal ende barsten.

Soe die leraers seggē als Hie ronim? Ambrosi? eñ meer ander doc troē/dat daer nae als ses dagē die al der quaetste Ant kerst sal ghedoot eñ vdaē hebbē die heilige ypphetē E noch eñ Heliasm? die crone d marte laren sal die alder boeste ātkerst doet geslagē wordē mettē alō quaetstē doot doer dē geest des

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

mondes ons heerē Jesu xpi/ dz is door gods ghebot by den
dicst vā. s. michiel/ eñ Antekerst sal neder vallē int aēschou-
wē vā alle dē volck neder gewerpen wter lucht tot aenden
voete des berchs vā olieuetē doet gebarsten die darmen
wt zyn lyf. Eñ dan sal dat volck vā hem vlien ouermits
dē grotē stāck die vā sinē lyue wt gaen sal/ eñ vā grot ver
uaerthz. Naer hoe langhe dat die werelt nae Antekerst
doot staen sal weet niemāt dan god alleē. Nochtās die pp-
phetie vā Daniel in zij. xij. cap. So sullē zij nae Antekerst
doot. xlij. dagen om penitēcie te doen vā harē sonden voor
den genē die in hē gelooft sullē hebbē mits anrt van pp-
nen. Eñ in desen tydē sullen die Jodē sien dz si bedrogē sul
len syn eñ sullen beseacrt syn door Antekerst/ eñ dā sullē si
hē bekerē rottē kerstē geloue. Eñ dan sal vuult zij die pro
phetie vā Jeremias i zij xxiij. ca. In diebus illis saluabit
Juda &c. In diē dage sal salich zij dat geslacht van Juda.
Hoe Antkerst sal mz lyf eñ siel ter hellē gebrocht wordē

Ten ghebode
ons ghelont-
makers Jesu so sal
die alder quaeste ā
tekerst gewerpen
worden met siel eñ
lyue ende met synē
valschen discipulē/
in dat eewich vier
der hellen door den
dienst der duuelen
ende dair sal hi mz
sinen valschen disci
pulen eewelyc ghe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

pijnicht worden. Eñ sullen vermaledijen den dach ende
ure dair sij in geboren waren Als in Apoca. int. xij. cap.
Die grote draeck Antekerst die is ghesworpen in dat vier
der hellen die dat volck verlept heeft ende daer sal hy ee
welijc ghepijnicht worden Als plaias in sijn. xiiij. capit.
Die helle is verstoort onder u om te comen in u gemoet/
dats int gemoet van Antekerst/ want als hi dē hals sal
hebben gebroken sullen alle die duuelen comen om hem
te ontfangen. Eñ die duuelen hebben tot u ghesprokē/eñ
gesept/ Hi prince Antekerst ghi sijt ghewont als wij/eñ
ghy sijt ons ghelijc ghesworden/eñ u houaerdie die is ge
trocken totter hellen/ende daer sal u lichaem by blijuen
eewelick in pijnen.

¶ Hoe Enoch eñ Helpas als si verwert zijn vander doot
sullē comē predikē alle dē volck eñ roepense totten wech
des ewichs leuens als Antekerst sal doot sijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Alle Antkerst sijn leuen gheeyndt sal hebben met een nen boosen eynde. Dan soe sullen comen doer die gehenckenisse gods ende sijn barmhertichеit die heylige propheten Helpas ende Enoch eñ predikē dz heylich cristen ghelooue den volcke in alle den landendaer Antkerst gewoent ende gepredict sal hebben. Ende dan sullē hem bekeeren alle Princen ende heeren ende alderlep volck totten christen gelooue. Als scrifture sept. Erit pastor vn⁹ et ouile vnum. In dien tijden sal sijn een scaepherder eñ een scaepstal. Ende dan en sal niemant seker sijn van enigen tijt des leuens/oft wanneer den dach des oordels comen sal. Ende elck mensche sal so seer sorgen voer dien dach dat die ackerman sal van anxten sijnen ploech latē staen/ende vergeeten sijn cleder opt velt liggende ende lopen tot sijnen huyse om dat hi vreest dat hem die laetste dach opt velt beuanghen sal. Ende die scriftuure sept Dat onsheere sal die daghen corten om der wtuercorē wille. Want si doer groote sorghe ende tribulacie wederom in een boose ende valscheōghelooue vallen mochten. Als in compendio verclaert staet.

Hier is volepndt die gheboorte ende dat leuen eñ dpe doot van Antkerst.

Hier nae volghen die.xv. epselijke tepkenen die voorgaen sullen die toecomst ons Heeren Jesu Christi/ eer hy then oordel comen sal.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hier beginnen die.xv. wreeselijcke teekenen.

DJe heylige leraer sinte Jeronym? schrijft dat hi vōdē hadde i die laer boecke der Jodē xv. teke die geschieden sullē eñ voergaē dz strāge ordeel ōs here Jhū daerwi alle vāallē redē geuē moetē vā welckē tekenē ic hier na screuē eñ ver uolgē sal. Maer voer dese xv. tekenē wijn de ick Then prīstē datter noch vier ander tekenē voergeschiedē sullē nae wtwijsen d doctorē wāt ōs here is so ōtfermhertich dz hi niet punierē en wilt/ hi en wil latē geschiē enige voertekenē om ōs te ver weckē tot berouwe eñ penitēcie/ eñ nae dese. iiij. teken sullē dā noch die xv. ādere tekē geschiē welcke Jeronym? vōdē heeft in die rinckens der cronijken der Joden vā welckē xv. teckē hier nae ūclaert wort. Eñ dat prīste vandē iiij. teekenē sal sijn dat die macht van Sathan die gemindert eñ gebon den was door die passie ōs herē sal gelost eñ ontbōdē wor den. Wāt die duuel is gebondē tot seker en tijdē dat hi ōr bondē sal wordē om den mēschē meer te cōterē om meer te proeuē die wtuercorē wāt in tleste der werelt sullē die goede volcomē goet sijn eñ die quade volcomē quaet sijn Als staet int leste cap. in Apoca. Tempus prope est. Aī.

Dat tweede teckē sal zijn wāneer de liefde eñ broedlijcke minnē eñ caritate ūcout sal zijn eñ die deuocie verdroecht/ dwelc nv dē tijt is eñ hoe langer hoe quader/ wāt die por te des medelijdēs es toe gedaen die fontepne der cōpassiē heeft geslotē haer cōduptē/ maer nv regneert openbaer roof/ dieuerie/ barrē op die onmoselē die ghenen troost en hebbē/ trouwe es gefaelgiert ond sommige viendē en de magē/ en si en sal niet vōdē wordē voor dat god oirdelt die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

gene die caritate eñ ōkermenisse vlaecht hebbē wter we
relt. Dat.iij.tekē vandē vierē sal sijn als alōhāde maute
ren vā quaetz eñ sondē zij ind werelt de vrese gods acht
gestelt eñ niet geacht en wordt. Eñ als ind werelt waer
hz mede de noch ōkermenisse zij sal/maer ōdhoudē wort
alōhāde bedroch. Eñ als die mēsc̄ malcāder minē mz ee
vroegē minne eñ mewers na en magē dā na haer eigē p
fijt noch na alle die ōgenoc̄de duechdē/wāt die mēsc̄ selle
zij voor tende d werelt houaerdich hē seluē vheffende/ eñ
blasphemierdsvandē naē gods. Eñ sullē nz onderdanich
zij harē ouds noch ouerstē noch geestelic noch lichamelic
Si sullē zij ōdācbaer vrads wedspenich sond paps of vre-
de/dā sullē st meer beminē haer vleeschelijke begeertē dā
god/eñ sullē ouervloepē vā alder quaetz/als vā houaer
diē/verraerscap/nijt/doodslach/ende
van valschen contrarien vondē sijn
sp practisijns. Sinte Pauwels
vresende tende der werelt schrijft tot
Thimotheū in die.ij.epist. Laet ons
nu ouerpepzē oft dese dingē niet bp
na toecomē zij eñ gewarich als ich
mij seluē ouerpepse so heb ich grote
sorge/wāt die sondē zijn so groot nu
ter tijt dattet niet mogelick ware ō
screuē. God wil doch zijn volck beke
ren eñ ordinerē tot gewarigher pe-
nitentien. Dat.iij.tekē sal zijn
wanneer beroerte oorlogē eñ vrth-
den sullen zij in veel vschepdē plaet-
sen der werelt eñ dat ond alle crea-
turē der werelt leuende. Wāt als Mathe? int.xxiij.cap.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Strijen eñ oorlogen sullen sijn eñ viandē deen den ander
cōtrarie in alder werelt. Deen volck sal opstaē tegē dandē
bedroch eñ ūraetscap sullen bedrijuē die steden tegē haer
ingeseten/ paps sal wten lāde zijn. Die grootste sullē hem
opheffen tegen die minste eñ tegē hem seluē/ die cleēste te
gen die meesten eñ tegen hē seluen. Deen stadt sal tei oer
te maken tegen dander eñ eē pgelick hupsgesin sal hē stei
den/ deen mensche sal hem wapenē tegen dē andere ē/ dat
kint tegē dē oudē mā/ die machtige tegē die eelē/ die prēē
tegē zh onderseten/ eñ die ondersatē tegē harē here eñ prēe
Daer en sal cloester noch ūgaderige zh tē sal volcwist eñ
beruertē zh. Eñ dā sal vuult zh dz Jeremias seit int. xx. ca.
En pegelijck wacht hē voor synen naesten/ eñ betrouwe
niet synē broedē want een pegelijck sal hē gelatē als miēt/
maer vol bedrochs eñ deē broedē sal den anderen bespotē
eñ sal vredelijc sprekē onder bedecthept van papse/ maer
hy sal secretelijc lagen leggē/ dan sal veruult sijn dz die p-
pheet Messias sept/ Wacht v van uwen wijue die slaept
in uwen arme/ wāt si sal harē man bedriegē/ dat kint sal
den vader ōrecht doē eñ die dochter haer moeder. Dz ep
gen hupsgesin sal opstaen tegē den meester des hups eñ
sullen vianden worden. Deen broedē sal dander theer voor
leuerē/ die vader den sone/ die kinder dē vader. Eñ als al
dese dingē zh opēbaerlijck dat sal zh een teken vandē eyn-
de der werelt. Ander beruertē sullē sijn in die elementen/
wāt voor dat einde d werelt sal gemeijn duerlijt zh ouer
al die werelt in alle landē eñ pruincē/ wāt het sal zh dz de
aerde geen rehāde vruchte oft noot duechtē om dierē ton-
derhoudē dragen en sal/ eñ soe grotē aertbeuge salt zh te
gen den loop der natuerē soe veruaerlijckē dat die hupzē
casteelen borghen sullen omuallen eñ verdonuen worden.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Jnd zee eñ rieuierē sullē meer beruertē zȳ dāt plegē. Die lucht sal vuult worde mer menugerlep ifectiē daer af sullē comē pestilēciē sterkē eñ and corruptien soe wel inden beestē als indē menschē. Dond/blixē/winde/eñ tēpeesten sullē vreselker zȳ dan si opt waren so dat die mēschē sullē seer beangxt zȳ eñ met groter sorgē. Eñ om dz. S. Jeronim? beuōdē beeft xv. principael tekē die geschiedē sullē voor dat generael oordeel ons heren Jesu xpi. Maer wi en weeten nz oft dese xv. tekē geschien sullen vuolgende oft dat eenege ander teken tusschē bepde geschien sullē/wāt sint Jeronim? en sept daer of gheen sekerhept noch and doctoren/ maer si setten inden wille gods almachtich.

Hier nae volgē die. xv. principale tekē die voorgaen sullen dat grote oordeel ons heeren Jesu.

Van dat eerste Teeken.

Dierste teken dat voorghaen sal dat ghemeyn oordeel sal zȳ dat die zee haer sal opheffen. xl. cubitus bouē alle berghen der werelt/eñ si sal blyuen op gheheuen in haer plaetse i een teekenvā enē mirakele sond ouerulo pen oft neder te vallē in de eē plaetse mere dan in dan der maer stille staende in haer eyghen stede/om dye woorden van

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

pſalmiſta wairachtich ſoude zȳ/daer hȳ ſept ¶Wōderlick
is die verheffinge der zee. Dit ſal god latē geſchien om te
miſtrooſtē die houaerdigē. Als ſtaet in p̄ūbȳs xuij. cap.
Therte vāde houaerdigē is gelȳc ō barmēdō zee die nem
mermeer geen ruſte en heeft eñ andō nz en begeert dan
twiſt kiuē eñ ſtrȳt wāt onō de houaerdigē is altoos twiſt
eñ tweedracht als Salo. pū. wāt houaer die wilt altoos
indē hoochſtē ſtaet eñ vā eenē clepnē dinge dz hy gedaen
heeft wilt hi ſeer geloeft zȳ eñ nēmermeer en wert hy vā-
ſaet vā eerē. Eñ dit ſal god latē geſchien ō te punierē die
houaerdigē ſo hoge vheuē eñ ō haer lāt te doē dalē eñver
nederē/eñ ō dz ſi ſoudē bekēne haer ſondē eñ tot penitēcie
heerē/wāt god is ſo vol ōtfermhertichz eñ liefdē dz hi gē
ſiele en ſoude latē vdoemē/maer vmaēt altoos nzrcken/
als regēſpoet tribulacie ō de liedē te kerē tot hē eñ doē pe
nitēcie. ¶Dāt als die Apoſtel ſept/ De ſonde en wert nz vā-
geuē voer dat genoech voer gedaē is. ¶Vādē. h. Tekē.

¶Tweede te
ken dat voor-
gaē ſal den ge
mēnē oordel
ſal zȳ Dat die
zee nēdalen
ſalī diediepte
dērdē ſo diep
dz mēſtee nau-
weric ſien ſal
als de p. naū
ſeit īzȳ. i. cap.
dz de ſcepper
der werlt ſal

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

die ze doē slinckē in die diepte d aerdē gheliic oft sī wtghe-
droecht ware/in een tekē d vuaer lichept eñ ōmēschelick
hept/ betekenende dz die houaerdige eñ oncuische mēsc̄
vol vleeschelijker begeertē hē hebbē vheuē i deser werelt
bi groē vwaerthz/ eñ hebbē lieuer gearbeit eñ pijn te ijdē
ō te vcrigē eere macht eñ weerlijke costelijke hupzē eñ ti
meragie eñ en hebbē nzwillē timerē idē hemel bi ōsen he
re xp̄o oft geestelijke timeragie voor haer sielē. En gelijc-
kerwijs als sī vstekē hebbē die arme oetmoedige eñ ghe-
brekelijke vā goede vā deser werelt/ maer indiē dach als
haer die zee so nē d bergē sal/ sal dat voerē tekē zijn voer sul-
ke liedē eñ maniere vā ontsiene/ die welcke voer genoēde
zōden voer moedicht eñ vstekē i groē beschaēte wordē eñ in
vdoemenisse haer d sondē na wtwijs des woerts vā sinte
Lucas int. xiiij. ca. Qui se exaltat hūliabi. eñ i puer. xxix
Superbū sequitur humilitas. ¶ Vanden. iij. teeken.

Derde tekē sal sijn/ dat alle beestē vischē mōsten ē in-
der zee sijnde sullē vgaderē ē eñ doen grote clachtē eñ
roepē seer vre
selic dwelcmē
idē hemel ho-
ren sal eñ god
salt alleen ver
staen waer af
seit Jo. int. xij.
ca. Opteet der
aerdē eñ sī sal
v segghen die
quaetheit der
mēschē eñ der
vissē d zee sel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

tent v vertellē. Dit sal god latē geschiē tot eenē teekē der menschē die geleeft hebbē int wat d genoechtē eñ begerē hairs vleesch eñ de hē vblijt hebbē meer dāzē ipipē eñ singē dan in die gebodē Jesu xpi/ wāt haer genuechte sal verkeert worden in tranē eñ in weene: als Lu. int. vi. ca. Wee v die in deser werelt lacht want ghi sult schreyen in den dach des oordels. Eñ die in deser werelt penitētie gedaen hebben mogen hē wel verblijdē. Als ons heere segt/ weent eñ verdraget die weder spoet der werelt wāt ghy sult verblijen in mijn glorie. Eñ die visschē eñ beestē der zee in een maniere vā sprekē/ sullē hē beclagē eñ roepen wrake ouer dē menschē vandē sonden voor welckē si soo grote pijne lijden inder zee.

¶ Vanden xij. teken.

DAt vierde tekē sal zijn/ dz die zee eñ alle ād waterē eñ riuierē sullē bernē vādē viere comēde wtē hemel eē pijne d ōcupsscē die welck geleeft hebbē i dese werelt na dē lust eñ wille haers vleesch eñ der ōcupsijz tegē tgebot gods/ wāt sulc volck barrē i vier eñ solphur. als i Apoca. int. xxi. ca. gesz is. Wāt nader genoechten die si gehadt hebbē in haerd ōcupscheit sullē si hebbē also menige bizōder pine i dz ewige vier als i apo. xviij. quātū delitijs fuit / tantū date tormētū et luctū. Heeft dē ōcuiscē eñ ouspelder pine na dz si in harē vleselijken wille gezōdicht hebben dese punicie sal zijn beteket als de zee eñ alle āder waterē sullen barnen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Van dat vijfte teeken.

Dat vijfde teken sal sijn/ Dat alle cruden bomen bloetschagien sullen sweeten dropelen gelijck bloet/ als Sibilla voers heeft. Ende Joel in. ij. cap. sprekende inde persone van god. In dien dage sal ic geuen teckenen inde hemel ende inder aerden waesem des roocks/ in dien selue dage sullen vergaderen alle vogelen ende die sullen roepen ende weenen ende niet willen eeten noch dincken in geestelijcke maniere. Den voers roock ende bloet dat die boome ende crude sweten sullen dat sal god laten gesien in een pijne ende vuaerheyt der doodslagers die haren euen kersten menschen hebben verslagen in waerheyt ende principalick die verslagen hebben die onnoselen die nopt en wisten dede in enigen saken/ want het is vanden vier sonden die wraken roepen ende die onmenschelicheyt roept ende climpt inde

heinel/als in Gen.ca.iiij.sprekēde indē ploen vā god tot Cayn. Dat bloet dys broeders Abel roept tot my vanden aerdē/en dat wenē en gecrys der vogelē die niet en sullē willē eten noch drinckē/sal gesondē worden in een pine der gulsiger dōckaerts die alsyt in deser werelt in gulsichz en dōckēscap warē wāt sulcke liedē sullē gepinicht wordē indē hellē vādē hōger d doot/en so sullē si myz diuersen pinen gepynicht worden. ¶ Vanden sesten tecken.

DSeste teken/dat alle stedē borgen castelē hupsen en āder cimeragiē sullē vallē als.L.Lu.en Mat.xxiiij. ca. Daer en sal genen steen opten anderen blyuen hy sal gedestrueert worden. En dat sal god latē geschien om in veruaerthept te brenghen die hier ghearbept hebbē om grote castelen en schoone hupsen the maken en meer begeerten hebben daer toe gehadt dan tekunderē en reparēren die hupsen de rer eeren gods ghemaect wordē om

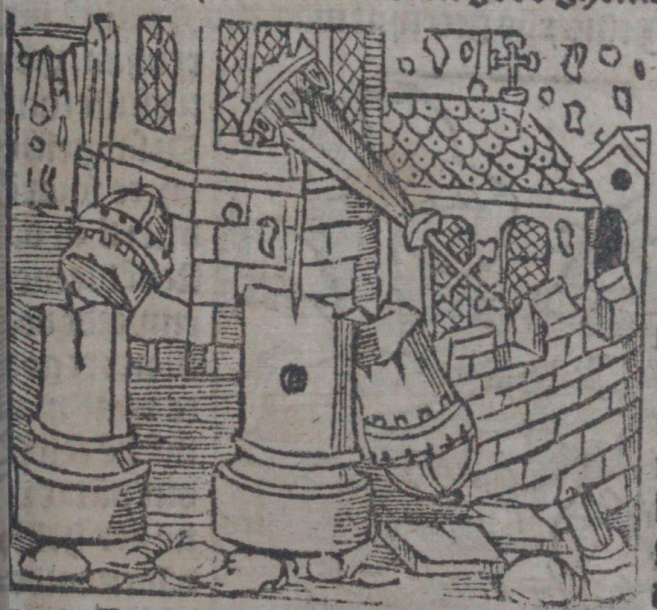

indē hemel eē hups te vindē Als sint Jā int xxiiij.ca. Dair ons gesontma ker seit Jn m.my vaders hupsen syn veel woeningen/want die sielen sullē verscheidē loon hebbē nae dat si ūdiēt hebbē/ deen min dād neer. Daer by verstaen wi veele woeningen. Ap lazen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

men begeert meer costelike huysen te make om dlichaē
dā om die siele een huysken te makē daer god bi zijō gra
cie in soude mogē woenē. Daer ō seit ysaias Wee v ghy
rijkē die maect huysen bi huyzē met bedroch eñ ūmeerdt
v landē eñ veldē dē acker bidē acker die ghi openbaerlijc
den armen met gewelt af neemt die tegen v geen macht
en hebbē. O rijcke wreche wilt op v weerlijke huysen siē
die ghi met groē neerstichz gefundeert hebt eñ wilt eēs
in v selven seggē Ay lasen had ic doch een huys ghestichte
mijder sielē indē hemel so neerstich als ic opō aerdē ghe-
daē heb. Och wat had ick mi eñ mijō sielē vreets berept/
eñ hoe wijslic had ick gedaen. ¶ Dat. vij. teken.

DAt. vij. tekē sal zijn/dat die steenē tegē malcāderē sul-
len smitē eñ vechtē/eñ sullē in stucken vā een scue-
ren eñ also vechtēde sullē si eenē groten clanc eñ ghecrijs
geuē dat niemāt dā god alleen vstaen sal/ alst geschieden
doen ons here Jesus xps gecruyst was. Als Mathe?. int

xxvij. ca. Pe-
tre sciste sunt
Dz sal gesciē
om te vuarē
vherō zijn dā
stenē die niet
enwordē ver
mouwet god
te viezē wat
mē hē seit pō
dict vā die pi
ne der hellē.
vāden oordel
vād passien

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

onsheren/dieſtenē hebben medelijdē gehadt inō paſſien
ons heren Jeſu inder manierē vā ſpreken eñ zij geſchoert
ſMaer laſen de ſondaren ſijn ſo verherdt dat ſi haer ſon-
den niet en willen opēbaren om penitencie te doen ende
berouw daer af te crijgē/ Laet ōs Jeſum bidden voor ſul
ken verherrhept/maer dat hp ons verleenen wil wair-
achtich berou van onſen ſonden. Amen.

¶ Van dat.viij.teken.

DAt.viij.teken ſal zijn een gemeen aertbeuinge eñ be
ruerte der aerden. Eñ ſal geſchien ouer alle dewe
relt ſo vreeſlic darter noch man noch wijf noch beeſte ſal
mogen ouer einde bliuen ſtaen/maer ſullen al ter aerdē
geworpen worden/als in Apoca.ca.xvi. Et facte ſunt terre
motꝰ.xē. Eer onsheere ſal comen ten oordel/ ſal ſo grotē
aertbeuinge zijn dat nopt dier gelijken geſien en was. Eñ
dit ſal god laten geſchien om die ghene de dan opter aer-
dē zijn te verwarē. Eñ ſal een teken zijn dat de aerde nz mer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

ōderhoudē noch dragē sal die sondaers maer sal hē begeuē eñ god sal daer iusticie ouer doē eñ salse ewelic ūmale diē mit lucifer indē hellē. Eñ de mēscheneñ sondaers sullen holē eñ plaetse soeckē om hē in te bargē. Eñ daer sal geopēbaert wordē die onwaerdicheyt dye god heeft tottē zā daers die hē nz en wildē bekerē wat teckē dat si voortijs gesien hebben. ¶ Dat. ix. teeken.

Dat. ix. teken sal sijn/ Dz die aerde sal effē zijn sondē berch of dal. Eñ dit sal geschieden als psalmus xl. ca. Alle ber gēeñ hueuelē sullē voetmodicht worden eñ nedē gelept Eñ dz sal god latē geschiē om te vuarē alle prīcē edelē die hē in deser werelt vyeuē hebbē eñ andē mēschē vstekē/ wāt alle conigē hertogē princen eñ edelē zijn al dē armē eñ wercliedē gelijc/ want si van eēdē materiē zijn eñ vā eenē voorvadē. Eñ god sal sulcken coninigē eñ herē loonē na harē werckē als s Mathe. int. xvi. ca. Die soen des menschē sal een ygelijc geuē na zijn werckē. Als Dauid. Als ic sal nemē dē tijt dā sal ic gemeēlijc ordelen goede eñ quade werckē sondē ondscept vā wat state of condicien si sijn. ¶ Van dat Thiende teeken.

Dat thiende tekē sal sijn/ dat alle mans/ vrouwē die hem

ind aerdē
geborgen
haddē ſul
len wtco-
mēalswt
zinigemē
ſcē eñ ſul-
lē ſo ſeere
ẏwōdert
eñ ẏllagē
zȳ vā ver-
uaertheit
dz deē tot-
tē āderen
niet en ſal connē ſprekē. Eñ dit ſal geſcien in een tekē dat
wāneer god ordelē ſal goede eñ quade ſal hē niemāt con-
nē onſculdigē/welc ordel hē ẏcondicht heeft geweeſt met
veel tekē ā dz ſi hē bekerē ſoudē tot ōtfermichz eñ penitē
ciē/eñ god ſalt oec latē heſciē tot eenē onderwȳs ẏ menſchē

de opē aerdē
leuē ſullē dat
maria ẏ mo-
ẏ godsaēroe
perſe ẏ zōda-
rē i die vre ẏs
ordels niemāt
verbiddē ſal/
nochgeēzātē
biſtaē dā die
gode werkē.

Dz. xi. tekē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Dat.xi.teke sal zij/dz alle grauē sullē opgaē vāden opgāt
ō zōnē totte nedgāt eñ alle de gebeetē ō mēsē die gestoruē
zij vā aēbegi ō were lt tot diē dage to sullē op die grauē co
mē liggē of si ter stōt soudē vrizē als Eze.int.xxxvij.ca. Ic
sal openē v grauē/Dit sal gesciēi eē teke dz alle vborgē dī-
gē eñ ōgebiechte zōdē eñ heimelike zōdē gedaē zōd biecht-
te oft penitētie die sullē al vmaledijt eñ opēbaer worden.
Als Cuāge. Seē dinc so vborgē tē sal in diē dach gheopen
baert zij noch nz so ōbekēt tē sal voort comē eñ bekēt wor-
Dat.xij.teke sal zij/dz die sterrē sullē (dē. ¶ Dz.xij.teken.
vallē vtē hemel/wāt alle sterren eñ planetē die metten
loop ōme gaē eñ stille staē/sullē vallē eñ wt worpē groete
cometē eñ stertē gelijc barnēde lāciē dz vreselic ō aēsien zij
sal/eñ die beestē sullē dā oerdgaderē op die veldē nz gro-
tē gecrijsch zōd etē eñ drinkē/als Mathe.scrijft vād sterrē
int.xiiij.ca. Stelle cadēt. Hier wt machmē vstaē dz mēse
nz meer siē en sal dā of si vtē hemel warē/alsmē vā.s.Am
bro.Iero.eñ Beda vstaē mach/dz die zōne/mane/licht eñ

and claerhij
sullē vdōkert
zij nz tot vmī
derige vslich
tes mer ō die
plēcie vgewa
rige zone diu
sticiē ōs here
ihsxpsdie sal
comē ordelē t
d claerheit bi
welke lairhij
zon eñ maen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

ſullen vdōkert zĳ/als Joēl ĳt.ĳ.ca. Eer god ſal comen ten
oordel ſal die zōne vdōkeren eñ die maen vāderen in bloet
Eñ die ſterren en ſullen nz vallē maer ſo groten vierē ſul
len ſi vā hemgeuen dzſelfſtinen wten hemel te vallen. Eñ
die machten des hemels als de ēgelē eñ geeſtē ſullē beruе
rē eñ beuen i dien dach des oordels ō reuerencie eñ ō ſorge
oft ānte dat ſi vdoōt ſullen worden mer ō ootmoedichz eñ
dit ſal geſchien ō te vuaren die geuallen zĳ vā dz kerſten ge
loue/of die ghene die dz achterhouden hebben ō ſaken vā
voorſpoede oft van tegenſpoede. ¶ Dat. xĳ. teken.
Dit teken ſal zĳ dz alle mās vrouwen eñ kinderen die dan
noch opt aerden leuen ſullen zonō middel al ſterуen. Eñ
dit daer ō dz ſi ſouden vriſen ten voerſdage des oordels nz
ten genen die geſtoruen zĳ vā begīſel vā wereit int dien da
ge/Laze dit ſal wel een bedruct werck zĳ dz al leuende mē
ſchen ſittēde of ſtaende liggēde of gaende etēde of drīkēde
ſullē al doot bliuē op haer ōuerſienſte. O arme menſchen
meendi altĳt the leuen/peiſdp niet dat ghi ſteruen moet/

eñ weet vre
noch tĳt eñ
hebt geē ach
terdenchē op
v ſondē Wat
ſult ghp doē
als ghp niet
en hebt tĳt
noch reſpĳt
om v ſonden
te beteren.
¶ Dat. xiĳ.
teeken.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Dit sal zȳ/ dat hemel eñ erde al elemẽtẽ sul lẽ verrẽ eñ vp zõd al digẽ die opẽ aerdẽ sȳn alle lichamen vã mãs eñ vro uwẽ sullen al vbrãt worden eñ vkerẽ in as scẽ/ als i Zeñ. ca.iȳ. Pulus es/ & i puluerẽ reuerteris. Eñ vander selue resolucie des hemels eñ der aerdẽ seit Mat.int.xiiȳ.ca. Celũ et terra trãsibũt. Eñ vã dezẽ vier seit Psal. Ignis añ ipm p̃cedet / Tvier sal voer gaẽ dat gemein ordel welc vier sal seer groot zȳ bid god liker macht nz alleẽ tvier in hẽ seluẽ maer alle vierẽ dre ind aerdẽ zȳ eñ daer bouẽ sullẽ vgarẽ õ die werelt te verbarrẽ. Eñ die doctorẽ seggẽ dz dit vier drie crachtẽ hebbẽ sal eñ dr vã drie vierẽ/ als die cracht des aertscẽ viers õ te nemẽ eñ te vbarrẽ alle geuoelike dingẽ als bomẽ crudẽ eñ al aersche dingẽ wãt dat vier sal al in asscẽ vkerẽ als alle lichamẽ d mẽscẽ. Eñ het sal hebbẽ de cracht ds viers d elemẽtẽ/ eñ sal purgerẽ eñ vnieuwẽ die elemẽtẽ. Eñ dit vier sal õ die werelt gaẽ eñ purgerẽ die elemẽtẽ vã allẽ õ reinicheden die sũ õtfangẽ hebbẽ vã die sondẽ d mẽschen. Wãt alle menscẽ eñ dierẽ sullẽ dã vlaet zȳ vãdẽ dicst dair si af gedient plegẽ te zȳ. Eñ hier õ is wel te gelouẽ dat dit vier sal also hoge op vliegẽ als dẽ roet d offechãde d afgo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

dē. Ēñ also hoge als die ifectie oft besmittige des mēschē
geulogē zȳ/eñ dit vier sal so hoge vliegē ō dz al te purge-
rē/eñ die elemētē sullē doer twoutē vier gepurgeert zȳ vā
alle dōcherhz eñ de lucht sal gereinchrt zȳ vā allē ōreinchz
eñ alle andē elemētē. Ēñ daer ō als ōs here seit dat hemel
eñ erde vgaē sullē dz salmē vstaē dz ū nz vgaē sullē na die
substācie wāt si sȳn incorruptibel of ōvgāckelic. Maer na
eniger dispositie die welke vnuert sullē worde vā eniger
qualitept oft dispositie mist volmaectī cē ād/wāt twoe
vier sal. xv. cubit? gaē bouē alle bergē gheligt die diluuie
dede ō te purgerē dz bouē ste deet d lucht vā alle ōreinchz
eñ ōuulhz vā rooke eñ stāc k die de sōdaers gemaect hey-
bē mits haer sondē/eñ by dese inundacie sal dē hemel ghe
purgiert worde. Maer de hemelsche digē sullē geēlīs vp
dese vier vgaē dā alleē gepurgiert worde/als ypy. seit
Ipsi peribūt tu autē pmanes. Dē hemel sal vgaē na som
nuige dispositie eñ vanderinge welkē staet si nv sȳn dāt

dā geē behoef
sal zȳ eñ en sul
lē niet vgaē te
sprekē naer der
corruptibiler
substancien.

¶ Vandē. xv.
teeken.

Dat. xv. teken
sal sȳn/dat he
mel eñ aerde
sȳn sullē ver-
nieut mō ma-
nier ē voer seit

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

eñ alle menſchen ſullē verriſen om ten ordel te comē als
vanden eerſtē deel der voerē nieuwedē ſeit. ſ. Tho. dat de
elemēntē ūmpeut ſulle zīn bp begripinge vāzōnige claer
heit wāt nie aerde ſal claer ſijn in dat buptēſte deel oft ſe
gekeert ware eñ dat water gelijc dē criſtale eñ die lucht
gelijc den hemel eñ dat vier ghelijc de lichte des hemels.
Eñ aendē hemel te ſien en ſalō geen nieuwicheit zīn dan
datſe nz ruerē en ſullē maer vaſte ſtille ſullē ſi blijnē ſtaen
in haer plaetſen. Eñ gewaerlijc dit voerē vier ſal ūbar-
ren alle lichamēō menſchen tſi leuende of dode gode oft
quade maer daer ſal ōderſcept zīn/wāt het ſal geuoelijke
pine geuen dē quadē maer dē goedē en ſalt geen pijn ge-
uen wāter daer nz en dijt te purgerē/nz te meer dan dat
vier vāden ſomepſe pijne dede dē.iij.kinderē die daer in-
geſet warē/als Dañ.i.zīn.iij.ca. ſMaer aendē goedē daert
dit te purgerē ſal pijn geuē na dz noot is ō gepurgeert the
zīn/eñ dit vier voerē ſal recouererē eñ intēſitiue tgeē dat-
tet ūlorē heft int geduirē eñ dat vier eñ ſal niemāt leuen
de vindē alſt blijket in die voerē tekē. Eñ ſekerlic dits al
nz als ic voerē hebbe wāt niemāt en weet dā god aleē oft
deſe tekē geſcien ſullen deen na dander ſonder enich mid
del of mier of datter meer dan een geſchiē ſal op enē dacht
wāt ics ōſeker eñ ōkenlijc. Eñ daerom iſt mogelic datter
vier der purgatiē comē ſal op die ſelue vre als de menſche
verſlagē zīn eñ ſalſe ūbarrē te poper. Eñ daerō en ſalmen
nz certeyn ſeggē dz deſe voerē tekē ſullē geſchiē. xv. dagē
deen na dē anderē als Jeronp. beuōdē heeft in die hebreu
ſche cronikē wāt hi en ūſekert dz ſelue nz maer mē mach
wel gelouē dz de voirē tekē of meeſte deel geapprobeert
metē heuliger euāgeliē geſciē ſullē eñ de werelt ūbarren
ſal eñ de elemēten ghepurgeert ſullē worden. Eñ ooc die

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

heilige lichamē der doodē vrſſen ſullē. Eñ dat vier ſal om-
uāgen dat ordel na die ōreinichz/eñ ſal dalē met groē hit-
tē ter hellē om de quade daer mede te ppnigē eñ dat van
ſubtijlichz is in dit vier eñ vā goede werkē ſal houē bliuē
in gloriē/eñ daerō iſt opēbaer dz dē ordel dz vier voergaē
ſal. Hoe ons Heere ſal comen then oordel.

BJ ons kerſtē geloue/dats
bidē credo ſo behoort ōs the
werē dz ōs here tē ſeluē dage
ſal comē ordelē leuēde eñ do-
de goede eñ quade/eñ ſal een
ygelic geuē na zijn vdienſt/ eñ
dit ſal geſchiē als die vloſſer-
comē ſal met groē macht inō
tijt ō iuſticiē/wāneer geē ōt-
fermhertichz meer zijn ſal/als
ſ. Jā int. x. ca. vā Apo. Een en
gel daelde vādē hemel eñ ſet
te dē rechterē voet opter zee/
eñ ſinen ſlinckē voet opter aerdē eñ ſwoer bidē leuēdē
god indē hemle dat dē tijt niet meer en ſoude zijn. Gloſa/
Den tijt der ōfermhertigheit maer dē tijt des ordels/eñ
ſeit datter ſprakē tot hē leuē dōderſlagē daermē bp ver-
ſtaen moet. vij. epſtichedē die in diē dach vallē ſullē op de
ydoemde/eñ regē dat ſullen de ſalige hebbē. vij. vruechdē
inden dach des ordels. Bydē eerſtē dondē vſtaet die vriſe-
nis der doodē lichamē vā mās eñ vrouwē wāt na die pur
gatie des viers opē aerdē ſal de verloſſer berept ſijn thē
oordel te comē eñ ſijn ēgelen ſullē blaſen/eñ geuē gelupt
eñ vergaderē die wtuercorē vriendē godes die inder aſſē
ikeert ſullē zijn in die vier hoekē der aerdē/als Matheus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

int.xxiiij ca. Mittet angelos suos cũ tuba. Dese stẽme sal
gehoort worde vã goede eñ quade die al verrisen sullẽ op
dien dach/alsdie Apost.ad Chorin. Oẽs quidẽ resurgem?
Eñ dat tröpet sal vnaerlikẽ luidẽ/waer af Jeron. Slaep
ick waeck ick eet ic drinc ic of war dinc dat ic doe/alle tijt
dũct my dat gelupt des laestẽ tröpette des godlics ordels
horẽ lupdẽde i my oorẽ seggende. Staet op ghi doodẽ eñ
coẽpt tẽ ordel. Eñ als eẽ doctor seit opt boec ó wtlgz. Dit
gelupt des tröpertẽ sal geuẽ cenẽ geuoelikẽ clanc eñ roe
pẽde tgebot ös herẽ Jesu xpi bi welkẽ gebode alle de doo
dẽ vrijsen sullẽ als Crysosto. This eẽ vnaerlike stẽme des
tröpertes die doet öödanich zij eñ de elemẽtẽ doet clieuẽ
eñ scepdẽ de steenẽ eñ doet opgaen die helle/eñ doerbreet
die poorte vã Arã eñ die pserẽ poorte ó hellẽ eñ breect die
bãden ó dodẽ eñ sal eẽ pgelic lichaẽ geuẽ sijn ziel / welcke
dã getrockẽ sullẽ sijn wt ó diepheidẽ/wãt alle sielẽ sullen
comẽ tot haren lichamen. Eñ die stemme sal niet alleen
gehoort sijn inder aerden/maer ooch inden hemel.
Eñ dan then eirsten sal comen Adã met al sijn geslachte
die in god gelooft hebbẽ/eñ hem gedãct eñ gheert hebbẽ.
Abrahã sal comẽ met allẽ hepligen patriarchen. Ysaias
met allen hepligen propheten. Dauid mit allen goeden
eñ rechtueerdigẽ coningen. Sinte peter mitrẽ Aposto-
len/ewangelisten eñ discipulen. Sinte Steuen eñ sinte
Laurens met alden ghenen die haer bloet gestort hebbẽ
voor die liefde gods ons heren Jesu Christi. Sinte Ap-
colaus eñ Martinus mitten confessoren. Sinte Kathe
rina metten hepligen maechden Sinte Elizabeth met
allen deuoten weduwen. Sinte Anna met allen gehou
den die haer huewelikẽ staet wel eñ eerlijkẽ gehouden
hebbẽ. Die coninginne des hemels sal comen mettẽ re

ligioſen perſonen de haer in deſer tijt gedient hebbē. Eñ
deſgelijcs ſal deſe ſtēme gehoort wordē inō hellē als Chri
ſosto. Eñ dā ſullē comē Lucifer Aſmode? eñ and capitep-
nē met al dat inō hellē is. Dan ſal comen Caym die ſinen
broeder vſloech mettē voirſ duuels eñ mettē doetſlagers
Judas met allē vraders. Pylat? mettē ōrechtuaerdigen
rechters. Herodes met allē valſchē coningē eñ prīcen die
vonnſt hebbē dōnoſelē. Barrabas mt allē dieuē. Lamech
metten ouerſpelders. Nēroth metten woekenaers. Heſt
mettē ōrechtuaerdigē coopliedē. Spmō mag? mettē toe
uenaers eñ ſwarte conſtenaers. Athalia de mordenerſſe
met allē vrouwē die haer kinō vdaē hebbē. Jeſabel mittē
lichtē vrouwē eñ ſoe voort als. l. Jā ca. v. Procedet qui bo-
na fecerūt in reſurrec. tē. ¶ Bidē tweeſtē dōder is te ver
ſtaē als in apoca. dat die ghene die tē ordel comē / ſullē in
vierē gedeilt wordē. Die priſte ordē ſullē ghelijck beſitters
zijn als ſMaria die moedr gods / die apoſtolē / diſcipulē / cōfeſ
ſorē / martyrē / patriarchē / pphetē. Eñ deſe ordē ſal daer bi
ſtaēnz om die ſentēcie te ſeggē / mer ō dieſentēcie Jeſu the
approberē. Eñ in deſ ordē ſullē zijn al die haer goet achter
gelatē hebbē in deſer werelt ter eerē gods / eñ zijn arm vā
geeſte geweeſt eñ hebbē Jeſus armoede gevolcht / als ar
me religioſen eñ and deuote pſonē de gods gebodē hebbē
ōbhoudē / Mathe. xix. ca. Vos q̄ reliq̄ſtis oīa. ¶ In die. iij
ordē ſullē zijn geordelt alle goede kerſtē eñ behoudē de noch
tās ſomtijts i ſondē zijn geuallē maer willich penitēcie ge
daē eñ volbracht dewerkē ō ōtfermhertichz tot hē ſal ſeg
gē god / ic heb hōger gehadt eñ ghi hebt mi gelpijſt / ic heb
dorſt gehadt ic bē pelgrī geweeſt eñ ſo voort / Tot dpen ſal
ōs here ſeggē. Cōt mijn arfgenamē i dz rijke mijns vads dz
vberept es geweeſt vā aēbegin ō werelt. ¶ Die. iij. orden

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

sal zij vāde vdoēde eñ sullē quade kerstē zij die nz vunlt en hebbē die werckē vōtfermhertichz. Eñ ōs here sal tot hē seggē als Math. in. xxij. ca. Ic heb höger en dorst gehadt/ eñ ghi en hebt mi niet gespijst noch gelaeft. Ic heb die salicheit uwer sielē begeert eñ ghi en hebbes niet gheacht. Ghi en hebt mi niet ter herberge ōtfangē/ noch gecleet noch vloft wter geuākenis/ eñ die vdoēdē sullē ātwoordē/ Here wāneer hebbē wi v naect gesiē eñ wi en hebbē v nz gecleet of si wilde seggē opt aerdē hebbē wi v nz gesiē/ die here sal ātwoerdē/ dz ghi dē minstē inder wereit vanden armen gegeuen hebt in mijnē naē dat hebdi mp gegeuē/ eñ dat ghi hē nz gegeuē en hebt dat hebdi mij ōtsept. Eñ daer ō gaet ghi vmaledijde in dat ewige vier. Die. iiij. ordē sullē sijn Jodē Turchē eñ Heidē die dat gelooue ōs herē nz gehoudē en hebbē/ eñ dese ordē sal gegeuē woidē dē duuelē sonder enige ōtfermhertigheit of ordel daer ouer te doen/ wāt sulc volck es verordelt eñ vdoōt eer si vanō wereit scepdē/ als Jo. i. iij. ca. Qui nō credit iā iudicat? est. eñ Math. i. xiij. ca. Die engelē sullē vgaderē die quade wten goede/ eñ sullē sendē in dat barnēde forneps eñ vier v hellē daer ewelick wenen eñ droefhz sullē zij sonder getal/ eñ tis te vmoedē dat de quade vordelt sullē wesen eer die goede kerstē dat ōtfermherrich woort sullē horē/ Cōt gebene dijde mijs vaders eñ besit dat v berept is vā ewicheden. Die wijse mā seit ooc/ Laet wech neme die quaden dat hi niet die glorie gods en aenschouwe noch en sie.

Hoe ons verlosser Jesus Christus toonen sal die teckenen sijnder passien dē verdoemden/ tot meerder pijnen/ ende den behouden tot meerder glorien.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Tidē derdē dā der sullē wi ver staē als in apo. Die glorioſe tee hē der passiē ōs herē Jesu die hi inz hē ten ordel brēgē sal wāt hi sal die tonē den redelikē creatu rē die gestepēzij vā beginsel der werelt tot dien dage toe/eñ sul- len claerō zij dā die radien der sonnen. Ons here sal spreken tottē ūdoem den. Siet hier den scat mijns bloets dien ic voor v ghege uen heb/waer is dien dienst eñ gifte die ghy mi gegeuen hebt. Eñ dan sullen alle geslachten eñ natien der aerden clagen eñ suchten ouer hem selue eñ principalic turken ioden eñ heyden die hem selue mistrotē sullen dat sl on- sen here wederspenich geweest zij. Eñ die quade kerstē sullen beclagen dat sl soe veel quaets gedaen hebbē voor die goede werken die ons verlosser voor ons gedaē heeft. Ende ons verlosser sal in diē daghe totten sondaers spre- ken. Siet hier den man die ghy ghecruyst hebt/ siet hier uwen rechter die God ende mensche is. Siet die won- den die ghi hem gedaen hebt/dit sijn die/die ghy doirste- ken hebt/ende was gheopent om v the ontfaen / ende en hebter niet willen comen/siet mijn handen om uwē wil- le doornagelt aent cruce/om v tomhelsen haddi ghewilt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hier om gaet in dat eewighe vier. Ende wi sullen merken dat dese voerscreuen teekenen toonen sal den goedē menschen om meerder vruecht eñ blijscap daer af te ontfangen. Eñ den quaden tot meerder pijne.

Then pilten sal Jesus toonen den ondanckbarē de columne daer hy soe overvloedelijc zijn bloet aen gestort heuet waer af wi god dancken sullē Als Ambrosius Here ic ben meer gehouden in uwer bitterheyt die ghy in uwer passien gheleden hebt waer by ick gecocht bin/dan ick bē die cracht schuldich die my gemaect heeft/want ge scepen te zijn en soude niet gebaet hebbē en had ick niet gecocht geweest als Bernardus/Ten is geē die soe profitelick om te genesen die wonden der sielen/dan dick te overdencken die bitter passie ons heren Jesu.

Ten tweesten sal god thonen sijn pretiose doornen croō dē houerdigen die versmaet hebbē met haer ticrheit die op haer hoeft geset hebben om der werelt the behagen ende hebben niet geacht die doorne croon die Jesus droech op sijn hooft.

Then derden sal god toonen die lancie den nydighen die hem verblijt hebbē int misual ende tegenspoet hairs euen kerstens. Van dien Seneca. Ick wilde dat die nydighe ooghen hadden aen allen hoecken der werelt slende/op dat die lancie der nydicheyt hem selven doorstake van alder salicheyt/want die nydighe heeft soe veel pijnen van geluchijghe menschen als hy genoechten heeft van ongeluckighe.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Ten vier dē sal god toonen de nagelē ſijnd hā den den gierigen die nēmermeer ſat en ſijn. Tot dien Paulus/ Hebben wi ſpijſe eñ cleedinge/laet ons daer mede te vreeden ſijn.

Ten.v.ſal god tonē die nagelen ſijnd voetē dē dāſers eñ dāſeſſen d wet elt.

Tē.vi.ſal god tonē zij glorioſe cruisdē onuerduldigē die met vdragē mogē

enige tegēſpoet / dz volc wil wel nz gode regnerē maer ſi en willen om god niet lijdē/tot hē Hiere go. Begerē wi de ſuethz des paradijs/ōs is vā node dat wi hier bitterheyt lijden.

Ten.vij. die geeſelen daer hy mede gegeeſſelt was/ dē oncuſſchē die met haer ōcupthz hebbē vſmaet Jeſus pijnē/eñ vdoruen hebben dat goet der natuiren eñ principalic dat goet der ſielen eñ hebben gecort haer leuen ſonder haer lichaem the caſtien ende te beteren haer leuen.

Then achſten den purperē rock daer hē Pylatus mede clede eñ den witten rock daer hem Herodes mede gecleet hadt om hem te begecken. Ende dit ſal god tonen den houaerdigē die in deſer werelt hebbē verſmaet met haer coſtelike clederen / eñ voerts mit wijden mouwen die ſi om die werelt te behagen hebben ghedragen om te trecken tot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

quader begeerten diet aensien/als Chrisost. Die hem toe maken om een ander te trecken tot sonden/sullen ontfan gen dat ewige oordel/want si grotelick sondigen.

Then.ix.sal hy toonen den valschen cooplie den eñ ander bedriegers vã deser werelt dz cleet daer sijn gebenedyde oghen mede ver bonden waren doen si hem in sijnen ghebe nedyden hals sloegen eñ vraechdē wie was die v sloech/die ooc daer om arbeiden zijn oo ghen te stoppen eñ verbijden die alle dinc sien en weeten mach. Eñ dit doen die arbeyden haer goet te vercoopen met sweeren ende logenen ende louent den lieden dat op recht is/al ist valsch ende meynen dattet god niet en sier.

Then thienden/sal hy toonen die coorden daer zijn handen ende armen mede ghebonden waren die hem sehuen ende eenen ander met omhelsen tot vleyschelicker begeerten trecken.

Then.xi.sal god toonen die galle/ende azijn daer hy mede ghelaeft was aent cruce/den gulsighen die in deser werelt ghelaeft hebben in gulsichept ende in dronckenschap/Lucas int.vi.ca.seit vã dien. Ve vobis qui saturati estis/eñ Jero. Dits õmogelick den gulsigen haren bupc te vullen in deser werelt eñ haer sielen int paradijs the verblijden/eñ Bernar. Soe wie in deser werelt vnult eñ verlaedt is der vleeschelicker begeertē eñ rustē is õweer dich gespijst te worden der godlijker spijsen des hemels/ als Ambrosius/Die dronckaerts quetsen haer naturen/ si verliesen die gracie goods/eñ die glorie des hemels/eñ percrigen die eewige verdommenisse.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Ten.xiij.sal hij tonē dat spekel daer hy in sijnē passien mede bespot was eñ dat sal hy tonen hē die geblancket eñ geciert zijn met eenigher substātiē om te behagē eñ een and̄ te trecken tot sondē/eñ salt toonē die hē schoonder maken dan si geboren zijn/als Ambro. Deles picturā dei/si vultū tuū naturali candore obnubulas/et exquisito rubore perfundis.

Ten.xiij.sal god tonē sijn ghebenedijde haer eñ baert dat hē wtgetogen was in zijn passie hem die dat haer geuerwet eñ gecrult hebbē eñ den vrouwen die dat haer ende hooft onderd hebbē om die mās daer mede tot sonden te trecken.

Ten.xiiij.sal god tonē die teerlingē dē dobbelaers eñ die gespeelt hebbē wt gierichz om tp telic goot te crijgen/wāt sulc spel is een beroninge/eñ nauwelic machmen sulcs doē sond doot sonde principalic alsmen wt gierichēit speelt/want gierichept is in hē seluen doot sonde/eñ sulk volck is schuldich dat te recht te keren wāt tet hem niet toebehoort/

Ten.xv.sal god tonē die pēningē daer hy mede vercocht was/dē woekenaers die tgoet vā dē liedē besittē eñ geen restitucie en doen/ Apolsen wat sal sulck volck seggen then laetsten doedel/want Judas gaf die dertich pēningē weder daer hy god mede vercocht had wt gierichēit en āder rouers dieuen eñ woekenaers houden ander lupden goet al wetende sonder wederkeren/waer af in discret. De woekenaer en doet geen gewarige penitencie/hy en heeft eerst weder gegeuē dat hy daer mede gewonnē heeft/August. Die sonde en wordt nemmermeer vergheuen tsi dat onrechtuaerdich si weder ghegeuen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Hoe God sal van ons rekenscap eysschen Ende pryst vanden gedachten.

Ghen voerscreuen dage sal god rekenscap willē hebbē van gedachten als int eerste boeck der wijsheit int.i.ca. Incogitationibus impij interrogatio erit. Daer om sal hem een pgelijck wachtē voor quade gedachtē eñ altoos voor oghen hebben dat men reeden daer af geuen moet. Jeronymus/Men soude hem schamen te dencken tgeen dat hem pemant soude scamen te seggen. Ende gelijc hē pemant scamen soude voor die lieden onrepne eñ quade werken te doen/ desgelijcs soude hem schamen dat voor god te dencken/als in tboeck der Coñ.int.xvi.ca. Die mē sche siet dat van buyten vertotō/maer god aenschouwet therte ende gedachten.

Hoe god sal rekenscap willen hebben vā ydel spreken ofte ydel woorden.

Den tweeden sal god rekenscap willen hebben vā ydel woorden ende sprake/als Mathe.sept in sijn.xij.cap. De omni verbo otioso reddes rationem. dats te seggen Dat wij reedenmoeten geuen van allen ydelen woorden. En maechdi wat ydel wōorden sijn/Jeronymus. Die reden zijn ydel die de menschē spreect die hem niet en baten/ ofte noot en sijn diet hooret of spreet. Eñ Grego. in mora. Een ydel sprake is dat geen reden en heeft van rechter nootsaken/als Paulus die misseggers eñ mispriisers en sulle nz besitten dat rijcke gods. Wat sullen dan seggen die blasphemeerders die geswoeren hebben bp dat bloet wondē/ doot eñ passie ons heeren/eñ dicwil sonder noot den naē ons heren eñ sijnder heiligē/Math.int.v.ca. Uwe reden sijn alleen wanneer ghi sweren wilt/this alsoe eñ āders viet/tis dat men bedwongen is om noosake dat aen v sel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

uen gaet of aen v naeste/in die noot machmen sweeren
gelouen eñ nemen den naem gods te oirconden eñ tot een
getuych vander waerheyt.

Hoe god rekenscap sal eysschen van allen lichamelike wercken.

Rekenscap sullen wij geuen ten derden van allen werc-
ken des lichaems/als Eccles. God sal brengen then oirdel
al die goede werken eñ quade die gedaen hebbē geweest
want men sal reden geuen van allen wegen voetstappē
die gegaen sijn in onscamelheit/in oncuisheit eñ in tauer
ne te gaen. Job/En sal god niet bemerken alle mijn we-
gen/ en sal hij niet tellen alle mij stappen/of hi seggē wil-
de Ja hy/eñ men sal reden geuen vā die lichamelijke sin-
nen als van onbehoorlike staten sien of hooren. Eñ men
sal reden geuen vā ioncheit/gesontheyt lichamelike scoō
heit eñ bouen al van lichamelyke werken/als hoe dicke
men droncken geweest is/hoe dat men oncuysheit gedaē
heeft buiten huwelic eñ soe voort. Ten vierdē moetē wy
reden gheuen van tytelic goet in drie manieren. Then
eirsten hoe dat ghewonnen is rechtuaerdelic of onrecht-
uaerdelic totten laesten penninck/eñ naw machmē rijck
dom crighen sonder sonde/als Paulus. Die in deser we-
relt rijck wil gemaect sijn vallen inden strick des duuels
Then tweeden sal men reden geuē homēt verteert heeft
als die gullige eñ lecker luiden die soe veel verteren ouer
vloedich in spise eñ wijn/eñ de dronckaerts die al dē dach
in die tauēerne sijn. Men sal reden geuen dat hy mē goot
verteert in onbehoerlike plaetsen/want si mā ofwijf die
sijn goet qualic ouerbrenct al ist goet rechtuaerdich noch
tans machmer om verdomt sijn/als Lucas vanden wer
ten die leckerlick adt eñ was gecleet met purpurē/ daer

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

is niet vermaent dat hy ōrechtuaerdich goet had/maer slechtelick dat hyr oueruloedelick verteerde/eñ dat hy dē armē lazarū niet en deelde eñ daerō lept hy begrauē inō hellē/als Chrisost. op Math. schrijft. Ghi hebt die rijcdom genomē vāder werelt nz dat ghyse delē soudes in aelmissen eñ tgoot dat ghy hebt hoort den armē/eñ god heeft v niet dan geleent. Al had ghyr vercreghē mz rechtmaerdigē arbeyt of waer v ōstorue vā rechter patrimonie this soe groot mildaet onthoudē die aelmissen den armē/als dat mē name eñ onthielde ander lupdē goot. Ambrosius. Wy sullē redē geuē hoe wy onsen erfgenamē tgoet achter gelatē hebbē want het waer beter hē gheen goot achter gelatē dan datter wtquame oorlake vā gedingē/van vechten van haet eñ nijt/dwelc der zielē seer hijnderlick ware/wāthierom is hy afgesneden vā al sijnder vriendē weldaet/eñ de selue siele sal seer geppyncht wordē om dat hy sijnder gierichcheit tgoot niet bat gedeelt was. Daerō ouerdēct dat ysaias seit. Schict v eñ maect bereet v goet v huys eñ v huisgesin want ghy sult sterue eñ niet leuen. Wi sullen reden geuen van hem die wi tot sondē getogen hebben met woordē wercken scoonheyt oft mz ander lichamelike cierheit. Eñ een ygelic sal reden geuē vā sinen ābocht vā onrechtmaerdicheit/vā bedriechlichz/int ontnemē/int ontwegē eñ vā allē quadē niewe vondē/eñ niewe saken daer quaet wt comen mach.

Wy sullen reden geuen vanden onderseten die ons ghegeuen sijn eñ beuolen/tsy inden geesteliken oft weerlickē state/wi sullen reden gheuen vanden goeden werken die si achter ghelaten hebben the doen/want thenware niet ghenoech datmen gheen quaet en dede dye gheen goet doen soude hy soude verdomt sijn.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Men sal ooc reden gheuen van al die tijt diemen geleeft heeft in deser werelt eñ hoemen den tijt besteet heeft/als Bernardus. Een ygelic sal reden gheuen van zijn iaren/ maenden daghen/uren minuten/sint dier tijt dat ghi ver stant hebt gehadt. Vaten ghi hebt geleeft. lx. oft. lxx. iarē/ ende by auontuiren in al deser tijt en hebdi onsen heere niet drie iaren ghetrouwelick ghedient/ia by auenturē niet drie maenden/wat staet v te doen. Ic seggher ghi sijt sculdich te hebben een groot mishagen eñ berou dat ghy uwen tijt soe qualic besteit hebt/ende ghy moet v daer of naerstelick ende dootmoedelick biechten. Bernard?. Eē dinch is costeliker dan dē tijt/maer nv en is niet min geacht noch onweerder int leuen vandē sondigen mensen dan den tijt/want die dagen der salicheit gaen wech en sijn ongeacht ende men pepuster niet om.

EEen heylich mā hadde altoos by hem een vrewerc ende ther stondt als die vre sloech seide hy/ O heere mijn god mijn scepper daer es een vre van mijnre verloren tijt leeden die my ghegeuen was om v the dienen/ the louen ende the dancken/van welcker vre ende alle vren ick v moet rekenscap gheuen/ Ick bidde v heere dat ghy mijn vergheuen wilt dat ick die vre niet besteet en hebbe soe ick sculdich was the doen.

Aldus soude een ker sten mensche tsauonts als hy slapē gaet rekenscap maken hoe hy diē dach ouerbracht heeft/ Want die verdomden sullen meest beclaghen dat si den tijt van gracien niet bat besteet en hebben/ Als in dat boeck staet de simplici timore.

Het was een heylich man sprekende sijn ghebet/ hoorde een stemme seer deerlick clagende/ Doē waechdē hy wie hy was. Die stemme sepde. Ic ben een verdomde siele.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Eñ ick eñ alle ander verdoemde sielen en beclagen ōs vā geen dinck soe seer dan om den tijt vā gratiē die wij verloren hebben eñ ouerbracht in sonden/want in dien tijt hadden wij een vre mogen vercrigen berou van onsen zō den eñ hadde mogen ontgaen die ewighe verdoemenisse.

Hoe die sondaer ghebracht sal worden voor den strangen rechter in dat oordel.

BIjden vierden donder als in Apoca. mogen wij verstaen die ghetuigen eñ wroegers die de sondē tegen hem hebben sal. Als Jere. int. ij ca. Q sonder uwe quaet hept eñ v sonden sullen v beschuldigen inden dage des oordels/want die werken der sondaren sullen hem daer volgen Als Bernardꝰ. Die sondē der menschen sullē tot hem seggen Ghy hebt ons gemaect wp sijn v werken/of ghy wilt of niet so en moget ghy ons niet ontgaen/eñ wp en sullen v nēmermeer laten/maer sullen met v gaen in dz oordel eñ wroeghen v van veel saken. Eñ der menschen cōsciencie sal getuych gheuen vā sijn selfs verdommisse/ als Paulus ad Romanos. Testimonium reddet illis cōscientia ipsorum. Die tweede wroeger die den sondaer beclagen sal in dat oordel des strangen rechters sal sijn die duuel vander hellen die voorbrengē sal alle die sondē die pe gedaen sijn daer geen penitētie voor gedaē en is geweest Als Augustijn. Die duuel sal berept weesen om voort te brē ghen al dat quaet datmen gedaen heeft/op wat dach/op wat vre eñ op wat stede hy sal den sonders verwptē van haer quade ghedachten/van oncuysheit/ van haet/ van nijt eñ vā als daer sij in moghen ghesondicht hebbē als in woorden/in blasphemie/in achtersprake in lieghē in swe ren/ende sinen naesten ghestoort ende bespot.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Die duuel sal den sondaer in dat grote oordel voor dē strā-
gen rechter verwyten alle lichamelike werchen als van
slappen te springen vanden steen te werpen/ van taetsen
van schieten met bogen of bussen daer gods dienst by ver
swymt es/ die aentastinge/ die onbehoorlike gesichten/ eñ
alle navolgende werchen der oncuyscheit. Hy sal oot den
sonden wroegen van verssumenis veel goeder wercken tō
der reden verswymt als van missen sermoenen eñ hoe hy
den heiligen dach niet deuotelic gevierd en heeft / eñ hoe
menich werck der ontfermherticheyt dat ghi gelatē hebt
te doen/ wāt die duuel sal seggen als partie der sondaren
tot god. O rechtvaerdige rechter wyst my tot desen son-
daer in myn te syn by syn sculd die v niet heeft willen wer-
by gratien hy heeft v ongehoorsaem geweest eñ my ge-
hoorsaem hy heeft v cledinge gelaten eñ niet myn cleedin
ghe is hy hier comen daer om ist reeden dat hy niet myn
varme in dat afgrondt der hellen.
Then derden sal wroegē al die werelt eñ nyt alleen creatu
ren vāder werelt/ hier af Gregorius.xxxv. sonder. Oft ghy
vrager wie v wroegē sal. Dat sal doē al die werelt/ wāt die
werelt sal seggē. O ghi vermaledide sonder ghi hebt mi
ietredē ghi hebt vā my vruchtē gheerē eñ ghy en hebter
niet uwen scepper af ghedanct gheeft nv reden van als.
Dat water sal seggē ic heb v gelaeft als ghi dorst hadt/ ic
heb v gesuuert vāv onreinicheyt ic heb v vissen verleēt
tot uwer noottruft geeft reden voor den rechter. Die son-
ne ic hebbe v verblyt eñ verlicht gheeft redē vāv ondanc
barheit. Crisost. Wi en sullē ons niet mogen verāt woor-
den indē dach des oordels/ wāt den hemel/ die aerde / dat
water/ sonne/ maē/ de dagē/ de nachtē/ eñ de werelt sal te-
gē doē sond zyn eñ geuē getuich van haren quaden wer-
kē.

I

Daerom Grego. Die weegen sijn nauw eñ sorchgelijck voor die söders indē dach des oordels al si siē sullē dē strā gen rechter bouē hē/die helle onder haer voetē/ aē die re chter sijde haer sondē diese woegē/ aē die slinker side du uels de bereet sullē zij hē te slepen in dat afgröt der hellē/ vā binnē sal dē sonder zij cōsciencie woegē/vā buiten die werelt waer sal hi hem verbargē. Si souden geerne seg gē totten bergē/valt op ons eñ berge ons eñ neēt ons vā den tegenwoordicheit des rechters die sit op dē troō der iusticien/waer af in Apoca.int.vi.capittel.

¶ Siden.v.döder mogē wi verstaen dat carnē eñ crijtē der ydomder/eñ si sullen hē selue ÿuloeckē indē dage des ordels seggeñ als in Apo.staet/ We/we/dats/terstöt moet comen maledictie op ons vermaledide eñ ons is leet dat wij die sondē hebbē gedaen. ¶ Ypdē.vi.döder mogē wy verstaen die sentēcie van god almachtich dat hi sal seggē totte verdomden/Verscept van allē blijscapen eñ vā allē mijnē engelē der welkē raet ghi versmaet hebt/ verscet van hem dat si v nēmermeer en aenschouwē maer si v la ten ongetroost in die handen uwervianden/verscheit vā mijnen heiligen de ghi niet achteruolcht en hebt eñ hebt se oot niet gheert noch geuiert. Verscheit van mijnder lie uer moeder in weliker gesetscap niet en hebt willēwesen Gaet wech ghi vermalediide in dat eewighe vier / daer ghy eewelick sult bernen. Laet ons soe veel goeder wer ken doen dat wi mogen weesen vanden getalle der wtu coren/die welcke sullen weesen ther rechter sijden daer god toeseggen sal/comt ghy wtuercoren mijns vaders die my geweset gedient ende lief gehadt hebt/ende hebt vol bracht die werken der charitaten om mijnen wille/ ghy hebt gheert eñ gedient mijnder weerdichster moeder eñ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

mijnen lanten eñ lantinnē comt op desen dach ōtfaet die croō der gloriē die v bereyt is geweest eer die werelt geschapen was. ¶ Bi dat. viij. oordel mogen wi verstaen die grote eñ menigerande pijnē eñ tormentē vandē verdomden/eñ nae dit oordel moetē alle verdomde mettē duuels vallen inden afgront der hellē daer si eewelic barrē sullē sonder einde. Cōtrarie die behoudē eñ salige sielen sullē climmen thenhemel met menigerhāde lant eñ genoechten daer si eewelick vblijdē sullē. Om claerlijc te verstaē dat hier voerē is so moetē wij merckē datter twe oordel sijn/dat es particulaer dat ghescheet inder doot waer af Inno. seit int derde boec vander menschē conditien. Dat alle menschē goet of quaet eer si sterue sullē eñ die siele sal wtē lichaē scheidē dat hy sien sal dē verlosser eñ rechter onsen here Jesum Christū ghelijc hy op gerecht was aēdē houte des crucē. Dat dierbaer bloet Jesu en sal dē quaden niet in staden comē tot harer verlossinge/dats te verstaen dattet oordel vanden sielen is gedaen eer si wten lichaem scheit. Hierom is geschreuen/Viderunt in quē pugnauerunt. Die verdomde sullen sien den verlosser tegē wien si misdaē hebbē eñ volbracht blesphemie. ꝛc. Maer al dit voerē salmen verstaen van dat ghenepn oordel dat gehouden sal wordē in die lucht op dat dal van Josephat op die stede daer god ten hemel clam/ als Johel int. iij. ca. Ick sal vergaderen alle volcke eñ salse brengen int dal vā Josephat/ende daer sal ick sitten om hem the verordelē. Ende dien dach des oordels sal sijn then eynde der werelt/ maer die vre ofte dach weet niemant dan god alleē. Dōmighe segghen dattet sijn sal ther middernacht/ om dat Matheus schrijft. Media nocte clamor factus est. Ander segghen inden morghenstont allegerende Psalmistam.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

In matutino interficiebã omnes peccatores terre. Mer Augustinus seit dattet geschien sal alsment niet wachtē en sal want Matheus Vigilate quia nescitis diem. aē. God verleen ons bp sijnder gracien dat wij mogē zij vāden rechtuaerdigen eñ glorioselick bp hem staen in den dach des oordels eñ climmen met hē inden hemel. Amen.

¶ Een schoon dicht vanden oordel ons heren. Eñ pijt vā veel plagen bp dat oordel gheschiet.

Mijn bloet vandert / mij crachten verscricken
Mijn verstant / wille / memorie / beuen
Mijn swaerde crimpt / mijn hert waent verstricken.
Int pepsen des oordels gods verheuen
Des waters plagen in Geneli beschreuen.
Noch diammerlic leuen
Van Sodoma verdoint door goods punicie
Noch al dijdē vā Egiptē bedreuē. Doē verdröckē bleuen
Pharao ende al sijns hepcrachts condicie.
Ook Dathanas verghanc doende sacrificie
Dien daerde leuende ter hellen waert droech
Noch in die selue gods stranghe iusticie.
Die Sennacherips volc op eender nacht verstoech
Jherusalems destructie sel ghenoech
En sijn niet bp doordel dan schupm bp bier.
O pepnst dees sentencie laet ende vroech
Gaet ghp vermaledijde int ewich vier.

¶ Die reken die dat oordel voorgaen sullen.

Die. xv. voorteken sel afgrijselijch
Daermen Jeronymum af hoorde gewaghen.
Sijn die stranchept des oordels bewijselijch

Ther scarper vierscaren sel dienaers clagen
Ev.cubitus sal die zee opiagen. Eñ in corten dagen.
Afgrondelic dalende rupschende vlogende
Dan sullen haer stormen lopen als si plagen
Haer visschē mer vlagē. Sullē op recht dā huplē en lopē.
Vogelen beesten paerden ende copen
Sullen hongerich verwoet quaet ghelaet vueren.
Bloet sullen crupt en bomen blopen
Hemel ende aerde sullen hem berueren.
Bergen dalen timmeringhen ende mueren.
Sullen assche worden als verbrant pappier
Wie soude voor dees woorden connen ghedueren
Gaet ghy vermaledyde int ewich vier.
Daerde sal beuen dan barsten die steenders
In sonne in mane salmen teeken sien
Ezechiels velt vol verdroochder beenders
Die leuende worde/salt oordel bedien
Rasende sinloos verwoede lien
Sal tvolck stom dan vlien
Och we we den bewoenders der aerden dan
Antekerst tribulacie sal oock geschien
God sal daenschijn bien
Dijn crups sijn pasp wordt ghetoont met weerden dan
Her element des viers salt al aenueerden dan
Eerde/water/locht/crijcht dan innouacie
Tsterft al menschen/vogelen/visschen/peerden dan
Scerper dan spueerden dan vlopt tribulacie
Dheemels coers cesseert tijt en generacie
Dmenschen asschen vergadert der ingelen bestier.
Op Chorozaym daelt dees lamentacie,
Gaet vermaledyde int ewich vier.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

¶ Die ordonancie des ordeels.

Hebben Jeronimo et ende oft drinckende
Anxtelick vergrouwelt int sgepeps vermeeren
Des ordels trompetten in ooren clinckende
Waer sullen hem sondaers ende sonderssen keeren
Vaet olpe in v lampe neemt bruloft cleeren
Wat den voes ons herē Hal roepē ouer al wilt op vāder
Dā dē quadē ter scandē dē goedē reerē (doot staen
Hoe ons doctoers leeren
Hal elck lichaem verrijsende naect ende bloot staen
Die boecken sullen daer in groter noot staen
Die scaepkens ter rechter hant worden daer verblijdt
In twee hepten ghedeplt clepn ende groot staen
Deen beneden dander in die lucht bevijt
Manasses vervloect/Effrapm gebenedijt
Tboeck der consciencien es daer griffier
Als een sweert dit woort dan thertedoorsnijt
Gaet ghi vermaledijde int ewich vier

¶ Hoe alderhande volck sal then oordel comen.

Regina Haba ende ooc die Apniuiten
Capm metten bloetstorters vol nijts en haets
Jamech ouerspeelder metten Hodomiten
Nemroth ende berouers des ghemepn scats
Chore Abpron eñ nauolgers haers saers
En Jesabel vol quaets
Elck onder haren standert sullen daer gespoort sijn
Achithophels discipels des sondich vaets
Bijnders desarchs raets
Eñ al die insicien oost west of noort sijn
Die hier kijuen vechten partijch discoort sijn
Hullen daer roepen suchten crijten en karmen

Diet bruloft cleedt dar ſt ſal dan verſmoort ſijn
Aechters als Pylatus verdruckers der armen
Elck crijcht daer loon na werck ſonder ontfermen
Jſt paus keyſer huſvolck oft regulier
O god wilt ons voor deſen vloeck beſchermen
Gaet ghy vermaledijde int ewich vier
Menſch heeft dan als een leip tuſſchen doornen
Gouen hem daenſchouwen van gods graen aenſchijne.
Ontrent hem die duuels leelick met hoornen
Clachtich vallende menich hondert doſijne
Benedē hē de glopēde helſche pijne Bitter alsgalle
Binnen hem twroeghē ſijnder conſciencie
Om hē delemētē mz cortē termijne. Clagēde elc ſijne.
Want men miſbruict heeft haer preſencien
Si hem elcx werken woorden intencien
Voor hem ſijn ſelfs engelclachtich vlancie
Van ſcerper rekeningen maectmen daer mencie
Jſſe onclaer thelſche vier wordt ons quitancie
Bergen bercht ons ſalueert ons ſubſtancie
Dus maect elck ſchrepende iammerlicken tier.
Dan iſt florfinael na deſe ordonancie
Gaet ghy vermaledijde int ewich vier
Comt gebenedijde mijs hemelſchen vaders
Maria moeder ende maecht comt laet v cronen,
Gaet vermaledijde ſondighe miſdaders
Leuiathan volcht houaerdige perſonen
Comt vol liefden engelen trachten thronen
Dit ſijn gods ſermonen
Gaet Belſebuc npdighe volcht v vane
Cōt patriarchē dij genadich beronē. Dalmen v loonen.
Comt Baalberich volcht grammen rupmt die bane.

Comt aen apostolen milde/ hout die handt ane
Gaet Mammon gier wolf volcht gierighe gelttelders.
Comt martelaers neerstich om prijs tonfane
Gaet Astaroth volcht onachtsaem tijt beftelders
Comt cõfessoers die uwe selfs lichaems waert quelders
Gaet Beelphegor gulsich beker en bier
Comt repn vroukens Asmodeus repft elders.
Gaet ghy vermaledijde int ewich vier.

¶ Die wtsprake der verdomlijcker sentencien.

Es tschepden van vrienden seer mishagelick
Wat es van god en synder moeder.
Och gods woort lupt soe iammerlick soe claghelick
Dier bepepsde mocht bloedighe tranen schrepen
Ite/ dats wech rasch sonder bepn
Tsi kersten of hepen
Vermaledijt int afgrondt sinckende
Int vier/ Bathan sal v logijs berepen
Welc v sal gelepen
Ewelick/ onblusselick vermaerlick stinckende
Welck bereet is elcken galle schinckende
Den duuel die ewelick met v sal branden
En synen engels/ weelk daer tranen druckende
Dus worden men beuolen den helschen vianden.
Daer wincten men handen/ daer crijselen tanden
O bepepst dit in tijts menschelick princhier
Comt goede spreck god ter hemelscher waranden
Gaet ghi vermaledpde int ewich vier

¶ Hier is volepndt die materie vanden .xv. teken. Ende hier volget die materie om een ontfermhertich oordel the ve. crighen.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Men beſchrijft hier na die corte vermaninge hoemen die ſiecke menſche toeſprecken eñ leerē ſal in die artikel des doots. Eñ es gemaect bydē eerweerdigen doctoor meeſter Jā Gerſon Cācelier vā Parijs/ Eñ es gheleit in vier capittelen. Als vermaninghen/ Dragen/ Gebeden/ ende watmen doen ſal.

Dat eerſte capittel heeft vier vermaninghen.

Die eerſte vermaninghe es.

Broeder ofe ſuſter denct dat wi al zijn onō die machtighe hāt gods/ eñ ōder ſinē wille. Eñ hoedanich wp

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

sijn coningē of herē/rijck of arm/wi moetē alle talē sul
des doots. ¶ Op sijn gecomen in dese werelt niet om hier
the bliuen/maer om wel te leuen eñ god te dienē / op da
wi soudē mogē ontgaen die ewighe ppne der hellē/ end
begrijpende die glorie des eewichs leuens.

¶ Die anderde vermaninghe.

Kent neernstelic met allē dancberheit die weldadē die
van god verleent sijn dat hp v niet haestelic en heeft lat
steruē met een ouerstenigen doot/hier voor eñ voor ant
ontallike gauen danct hē ende hebt v toevlucht tot zij on
epndelike bermhertigheit/ende bidt oot moedelic ghen
de van al dijn sonden die ghp ghedaen hebt.

¶ Die derde vermaninghe.

Denct met sorchfuldicheit dat ghi in dijn leuen gedaen
hebt daer ghp pijn om verdiēt hebt te lpden. Hierō sul
dp die pijne van deser sieeten lijtsamelic verdragē/biddē
de god dat dese tegenwoordige pijn si in afflach dijre son
den/eñ dat die pijne des vageuiers in dese ppne verwan
delt worde/want verdrachlicker is hier gheppnicht the
worden dan namaels. Eñ ist dat ghp dese pijn lpdelt ge
willichlick god sal vergheuen alle pijne ende scout / eñ
leecker wesen des eewichs leuens. ¶ Maer wt onlijtsaem
hept soudestu comen in die eewighe verdommenisse.

¶ Die vierde vermaninghe.

Denet bouen al in dese laetste vre op dijn ewighe salich
hept/want bp auontuiren ghp en sullet nēmermeer mo
ghen doen. Alle ander sorchuoldichz der tijtlijker dingen
moet ghp laten want si en mogen vvander hellen npet
verlossen/ Beueelt v merollē gheloue gode/eñ laet hem
die almachtich is dp ende de dijne ende dijn goet regee
ren. Schict al dijn herte tot gode/ende bidt allen den ghe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

nen die by dy sijn/ dat si god voor v bidden.

¶ Dat tweede capittel heeft.vi.vragen.

Die eerste vrage is.

Ieue broeder of suster wilstu leuen ende sterue̅ in den vasten hersten geloue voor onsen heere Jesum Christum als een wairachtich gelouich en gehoorsaem kijndt ons moeders der heiligher kerchen. Die sicke sal antwoorden Ja ick wel.

¶ Die ander vraghe is. Begeerstu van gode dat hy dy̅ sonden vergeue die ghy teghen zijn minne mogenthept ende goethept ghedaen hebt/ende dat ghi hem niet ghe-ert en hebt alstu schuldich waert. Die sieke sal antwoo-den Ja ick.

¶ Die derde vraghe is. Hebtstu een goet opset eñ menin-ghe dijn leuen the beteren mogestu langer leuen. Ja ick bidt ghi oot godt dat hy v gracie gheue in desen wille te olpuen eñ wairachtich berou the hebben. Ja ick.

¶ Die vierde vraghe is. Hebstu cenige sonden in dy die u niet gebiecht en hebt/bidt ghi oot dat dy̅ herte macht v verlicht worden te bekenne̅ die sond̄ die v mogen ver-eten sijn eñ oft ghyse wist ghi woutse geerne biechten.

¶ Ten v. Hebstu dat onrechtuaerdich goet na al v vmo-en weder gegeuen/eñ biddes du ghenade van allen on-echt dat ghi pemandt gedaen mocht hebben voor god ende voor dijnen euen mensche. Ja ick.

¶ Die seste vraghe is.

Ergheeft ghy van herten allen den ghenen die dy̅ pet-hisdaen hebben door die minne Jesu xp̄i van wien ghy enade hopes. Eñ bidt dat men v vergeuen wil vā al dat ghi opt mesdaen hebt met woorden met werken. Die sie-k sal antwoorden Ja ick.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Dat vierde capittel sijn corte gebedinghe.

Dese siecke sal van herten seggen. O mijn god mij a
der goedertierenste vader ontfermt dp mijnder.
O mijn god mijn alder goedertierenste vader In dijne
handen beueel ick mijnen geest. O vader der bermhe
richept weest bermhertich dijn arm creatuer helpt m
nv in dese vterste noot. O here comt te hulpen mijn a
me ghelaten siel dat si niet geuangen en worde vandē l
sen geeste/ende van die helsche honden niet verslondē
worde. O alder goedertierenste Jesu om dijn eere en
cracht dijns ghebenedijste passie ghebiet mp ontfang
the worden onder tgetal dijnre wtuercoren. O mijn
lichmaker ende verlosser ick weder ghene mp sehen
geheel/versmaet mp niet ic come tot dien verworpt m
niet. O here ick begheer dijn paradijs niet om mijn
diensten/maer doer die cracht ende verdienste dijns
ghebenedijste passie daer ghp mp mede verlossen wo
de ende mijn coopen dat paradijs met dpnen bloede.
Haest mp dat the gheuen want dijn rijcke en sal te m
der niet weesen/noch dijn machte the clepnder/noch
paradijs te engher. Hier na sal hp groten die ghebenē
de maghet Maria ende seggen. O coninginne der he
len moeder der bermhertichept toevlucht der sondā
versoent mp met dijn enighe ghebozen soneverbidt m
onwaerdighe sonderd oer sijn goedertierenhept dat
mij om minne van dij vergheue mijn sonden ende br
ghe in sijn rijcke.

Hier nae sal hp die heplige engelen nooden met
sijn ghebeeden ende seggen.

O gheeste der hemelen o alder salichste engel / weesl

my in mijn doot. Verlosset my van alle die laghen der boser vianden ende neemt mijn siele in v gheselscap ghi zonderlinghe goede enghel die mijn bewaerder sijt altijt geweest. ¶ Hier nae salmen vraghen den sieken tot wat heylich hy zijn deuocie meest plach the hebben / dat hy die sijn ghebet mochte segghen. O gloriose sant of santinne sonderlinghe hoope betrouwen heb ick in di gehadt die wijl doe ick leefden/comt my nv the hulpen in die wterste noot/mijn es wter maten banghe den tijt is hier ende die vre/nv weest mijn hulpe.

¶ Dat vierde capittel leert hoemen doen sal.

Waert saecke dat die siecke noch niet ontfanghē en hadde dat lichaem ons heeren of die heylige olie Dan salmen hem brenghen of hy bereet is met innichz tontfanghen/waert ooc dat hy niet volcomelick en antwoorde. Doe salmen dan/soe men alder bequamelickste mach boet soecken ouermits tsacrament der biechtē. Ēn seggen hē tperpkel daer hy in vallet als hy niet te recht en antwoordt op die vraghe van sijn ghelone ende vā zij salichept. Ende men sal hem vermanen dat hy doch wil sterven als een wairachtich ghelouich kerstē mensche. This ooc the mercken of dese siecke met eenighe banne ghebonden is. Ende vijntmen dat alsoe/ dan sal hy met alle sijn macht hem selven ghenen onder die ordonancie ons moeders der heyligher kercken om ontbonden the worden. Isset langhe eer die siecke tot hem selven comen can/dan salmen hem leesen deuote hystorien ende innighe ghebeden in welckē hy plach meest deuocie te hebbē

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Of men sal hem voor seggen die.x. ghebooden gods op dat hy daer op dencken mach of hy yet versumelick geweest heeft dat hē vergeetē was of men sal hē wat goets voor leesen daer hy in gheleert mach werden. Waert dat die siecke sijn spraicke verloren hadde maer sijn verstāt noch had dien ist ghenoech dat hy antwoorde op die voerscr e- nen vraghen met teeken der leeden oft alleen met cōsent des herten. Den siecken salmen toonen dat crups ons he ren of oot dat beelde van eenighe heyligh̄ daer hi meest deuocie in plach the hebben. Maer machmen om cort- heyt des tijts niet al seggen datter beschreuen es/dan sal- men beginnen dan die ghebeeden/ sonderlinghe vā dat ghebeth dat mē tot onsen salichmaker Jesum Christum spreect/ende in gheender manieren en salmen de siecken in sijn memorie brenghen van sijn vleeselicke vrienden/ als sijn wijf kijnder ende rijckdom/dan alsoe veel als sijn salichept aengaet. Men sal die siecke niet te groten hoop gheuen van lichamelicker gesonthept the vercrighen. Want by sulcken valschen ende onseekeren troost vallet die mensche in die eewighe verdommenisse/ Men sal die siecken dit vermanen dat hy arbeyde om the crygen be- rou ende biechte/welck es ghesonthept der sielen/ Ende mach ooc helpen tot ghesontheit des lichaems ist hem sa lich/ende sal the seker der ende gherustor weesen.

Maer want dickwils lychameliche siecte comt wt sie- cte der sielē ouermits sonde. Daerom heeft die paus opē- lick ghebooden inden geestelicken rechten een yghelicken medecijn meester/dat si gheenen siecken medecijnen ghe ueneer si hem vermaent hebben vanden gheestelijcken

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

nedechn meester dat is die biechtvader. Hier om
vaert goet datter een ordonancie ware in allen gasthup
en ende godshupsen datmen daer niemant sieck en ont-
inghe/of si biechten hem opten ersten dach/of si toondē
jem den priester die daer gheschict ware/ende waren be
cept the biechten/ Aldus doetmen loflick int godshups
he Parijs.

NB de Martyren, waer op de Letteren gegoten zyn
waer mede dit Boek gedruckt is, zyn tegenwoordig (1768)
bewaerdelyk in de Haarlemse Lettergietery.

Hier is volepndt een seer profytelick boexkē als eerst
van dat leeuen ende doot des quaden Antechrist. Eñ van
die.xv. teeken. Ende die maniere hoemen sieken aenspre
ken sal als si liggen in die artikel des doots/ Ghemaect
by meester Jan Gerson Cancelier van Parijs. Gepri-
tet tot Utrecht onder sint Mertens Toorn inden gul-
den Leeuw/by mp Jan Geerntk. Int Jaer ons
Heeren. M. CCCCC. XXXIX.

1539

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
168 G 35 [1]